

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

SEPA (SINGLE EURO PAYMENTS AREA)
IZZIVI – POENOTENJA OBMOČJA PLAČIL

Sonja Maček

Koper, 2008

Mentor: dr. Primož Dolec

POVZETEK

Pomen uvedbe SEPA oz. enotnega območja plačil v evrih bo kot celoten rezultat viden v bližnji prihodnosti. Že danes državljan Slovenije ali katere koli druge države v okviru evro območja ne vpraša, kako bi plačal oziroma poravnal neko svojo obveznost v Švici. To je postalo povsem enostavno z uporabo internetnega bančništva ali kakšnega drugega plačilnega kanala banke, z uporabo enega računa, ne glede na to, v kateri banki evro območja je ta odprt. Vse to in še več omogočajo enotni standardi, ki strankam bank zagotavljajo, da znotraj evro območja preprosto opravljajo plačila pod enakimi pogoji, kot so to včeraj počeli znotraj svoje države. SEPA je že delno odpravila »geografske« meje na področju plačil znotraj evro območja. Na tak način bo zagotovljena povezanost trga plačil in kot posledica tega večja gospodarska korist.

Ključne besede: SEPA, evro območje, enotno območje plačil, poenotenje, standardi, varnost, interoperabilnost, dodana vrednost.

SUMMARY

The results of SEPA introduction will be seen in the near future. Considering that, in a few years time a citizen of Slovenia or any other country within the Euro area will not thinking about the possibilities of paying his liabilities in Switzerland. This is going to become user friendly by using internet banking or any other payment channel and using only one account no matter where within the Euro area the account was registered. All this and more will be enabled by SEPA standards which will ensure payments within euro area to be as simple as now are payments within one country. SEPA will sort of abolish »geographical« borders for payments within the Euro area. This will link up payment market and will result in better economical benefits.

Key words: SEPA, euro area, Single payments area, standardization, security, interoperability, added value.

UDK: 336.711.6(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Analiza stanja v evro območju	3
2.1	Vzroki za uvedbo projekta SEPA	3
2.2	Organizacija za doseg ciljev na domači ravni	6
3	Temelji projekta SEPA	9
3.1	Standardi SEPA	9
3.2	Oprelitev SEPA sheme	11
3.3	Oprelitev področij	11
3.3.1	Kreditna plačila	12
3.3.2	Debetna plačila	15
3.3.3	Plačilne kartice	17
3.3.4	SEPA gotovina	18
4	Elementi SEPA projekta v Sloveniji	21
4.1	Plačilni instrumenti	21
4.2	Infrastruktura	22
4.3	Pravna osnova	23
5	Vloga udeležencev pri uvajanju SEPA	27
5.1	Banke	28
5.2	Združenje bank Slovenije	28
5.3	Potrošniki	29
5.4	Javni sektor	30
5.5	Ponudniki programske opreme in elektronskega bančništva	31
6	Časovni potek dejavnosti	33
7	Priložnosti in pretnje	37
7.1	Prednosti SEPA za stranke bank	37
7.2	Prednosti SEPA za banke in strateška priložnost	40
7.3	Pretnje za banke	44
8	Sklep	45
	Literatura	47
	Viri	48

SLIKE

Slika 2.1	Tri faze ekonomske in monetarne politike.....	4
Slika 2.2	Vodstvena struktura EPC.....	5
Slika 2.3	Projektna organizacija SEPA na nacionalni ravni	7
Slika 3.1	Shema SEPA kreditnih plačil.....	14
Slika 3.2	Shema SEPA direktnih obremenitev	16
Slika 5.1	Vloge in odgovornosti.....	27
Slika 5.2	Veliki evropski trgovci	30
Slika 6.1	Časovna uveljavitev programa SEPA.....	34
Slika 7.1	Število transakcij na bankomatih in POS terminalih	37
Slika 7.2	Vrednost transakcij na bankomatih in POS terminalih.....	39
Slika 7.3	Prikaz telefonskega in spletnega bančništva.....	42

TABELE

Tabela 3.1	Nabor sporočil za kreditna plačila SEPA.....	10
Tabela 3.2	Pregled kreditnih plačil v Sloveniji v letu 2006.....	14
Tabela 5.1	Razlike med splošno plačilno shemo in procesno infrastrukturo	32
Tabela 6.1	SEPA in vpliv Direktive o plačilnih storitvah	33
Tabela 7.1	Primerjava števila transakcij na bankomatih in POS-terminalih	38
Tabela 7.2	Uporaba elektronskega bančništva preko interneta	39
Tabela 7.3	Promet v sistemu TARGET in žiro kliring	40
Tabela 7.4	Prenosi podatkov.....	41
Tabela 7.5	Elektronsko bančništvo z uporabo interneta in osebnega računalnika	42
Tabela 7.6	Primerjava telefonskega bančništva s spletnim	42
Tabela 7.7	Število izdanih plačilnih kartic in njihov promet.....	43

KRAJŠAVE

ACH	Automated Clearing House – Avtomatizirana klirinška hiša
ATM	Automated Teller Machine – bankomat
BIC	Bank Identifier Code – identifikacijska koda banke
Cash WG	Cash Working Group – delovna skupina za gotovino
CSM	Clearing and Settlement Mechanisms – klirinški in poravnalni mehanizmi
CWG	Cards Working Group – delovna skupina za kartice
EBA	European Banking Association – Evropsko bančno združenje
EC	European Commission – Evropska komisija
ECB	European Central Bank – Evropska centralna banka
ECTWG	Electronic Credit Transfer Working Group – delovna skupina za elektronska kreditna plačila
EDDWG	Electronic Direct Debit Working Group – delovna skupina za elektronske direktne obremenitve
EMU	Evropska monetarna unija
EMV	Europay MasterCard Visa programme – program plačilnih sistemov MasterCard in Visa za implementacijo zaščite kartičnih transakcij ČIP & PIN
EPC	European Payments Council – Evropski svet za plačila, zakonodajno telo za bančno industrijo na področju zadev v zvezi z evropskimi plačili
ETS	Electronic Transfer Scheme – shema za elektronske prenose
IBAN	International Bank Account Number – mednarodna številka bančnega računa
PE-ACH	Pan-European Automated Clearing House – Vseevropska avtomatizirana klirinška hiša
PIWG	Payment Instrument Working Group – delovna skupina za plačilne instrumente
POS	Point of Sale – terminal za sprejem plačilnih kartic na prodajnem mestu
PSD	Payment Service Directive – Direktiva o plačilnih storitvah
SEPA	The Single Euro Payments Area – enotno območje plačil v evrih ali evro območje: območje vseh držav Evropske unije, ki so se mu priključile še Islandija, Norveška, Liechtenstein in Švica
SCF	SEPA Cards Framework – kartični okvir SEPA
SCT	SEPA Credit Transfer – kreditna plačila SEPA
SDD	SEPA Direct Debit – neposredne obremenitve SEPA
SECA	Single Euro Cash Area – enotno območje gotovine v evrih

SLA Service Level Agreement – Sporazum o ravni storitve
STEP 2 Prva evropska vseevropska avtomatizirana klirinška hiša, ki jo
upravlja klirinška družba pri Evropskem bančnem združenju (EBA)
TARGET sistem za medbančni prenos sredstev v evrih v Evropski uniji
TARGET 2 Nadomestilo evrosistema za TARGET – Trans-European Automated
Real-time Gross settlement Express Transfer System

1 UVOD

Po drugi svetovni vojni so bili politiki v več evropskih državah prepričani, da je edini način za preprečitev nove vojne v Evropi gospodarsko in politično združenje evropskih držav. Zamisli in ideje so se prelevile v dejanja in leta 1950 je francoski zunanji minister predlagal združitev premogovne in jeklarske industrije Zahodne Evrope. Leto kasneje je bil njegov predlog realiziran, k članstvu pa je pristopilo šest držav. Države članice so že takrat stremele po skupnem trgu in si prizadevale za odstranitev ozemeljskih in tarifnih ovir. S tem pa lahko trdimo, da je bil to že zametek ideje o enotnem območju plačil v evrih – SEPA (Single Euro Payment Area).

Pomembni mejniki (Urad Vlade RS za komuniciranje 2007), ki so privedli do faze enotnega območja plačil v evrih, so ustanovitev Evropske gospodarske skupnosti leta 1957, potrditev cilja oblikovanja Ekonomske in monetarne unije v letu 1988 ter uvedba medvladnega sodelovanja v letu 1992, ko se je tudi s pogodbo oblikovala Evropska unija.

Velik pomen ima uvedba evra leta 1999¹ in vzpostavitev sistema nacionalnih centralnih bank za plačila velikih vrednosti v evrih t. i. TARGET (angl. Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Transfer), ki je temelj evropskega finančnega sistema ter osnovna infrastruktura za izvajanje enotne denarne politike evro sistema.

Od uvedbe evro bankovcev in kovancev 1. januarja 2002 lahko državljani znotraj evro območja plačujejo v gotovini z eno samo denarno valuto enako enostavno kot prej z nacionalno gotovino (Banka Slovenije 2007). S tem pa niso bile dosežene večje gospodarske koristi v smislu znižanja stroškov, kar je bil tudi osnovni namen. Plačilne storitve niso imele poenotenih standardov znotraj držav evro območja, kar je zaviralo čezmejno poslovanje in nemoteno delovanje notranjega trga ter povečevalo stroške.

Banke so na nacionalni ravni pristopile k projektu SEPA z namenom, da prilagodijo obstoječe standarde novim SEPA standardom, saj so v tem videle konkurenčno prednost oziroma možnost preživetja. Rezultat skupinskega dela je bil očiten 28. januarja 2008, ko so slovenski državljani že lahko opravili SEPA čezmejno plačilo, in to pod enakimi pogoji kot za plačilo znotraj države.

Mnoge banke vidijo v novem načinu poslovanja izziv na trgu in svojo veliko priložnost, zato že analizirajo tržišče in iščejo nove tržne niše. Trenutne razmere na trgu so enake za vse, prevlado pa si bo pridobila tista banka, ki bo znala dodati največjo vrednost svoji trenutni ponudbi in bo sledila potrebam trga.

¹ Uvedba evra je potekala v treh fazah, in sicer od leta 1990 do 1999, in je bila pogoj za Ekonomsko in monetarno unijo (slika 2.1).

Cilji diplomske naloge so:

- raziskati vzroke za sprejetje odločitve o uvedbi projekta SEPA v okviru Evropske unije in Slovenije,
- ugotoviti trenutno stanje v evro območju na področju plačilnih storitev,
- ugotoviti, na čem temelji projekt SEPA,
- ugotoviti, kakšna so pričakovanja,
- ugotoviti, kakšen bo vpliv projekta SEPA na udeležence,
- ugotoviti predpisani časovni okvir pri izvajanju projekta,
- postaviti sklepne ugotovitve o prednostih in slabostih projekta SEPA.

Namen ugotovitev je doseči višjo stopnjo informiranosti in najti tiste priložnosti na trgu, ki jih lahko banke izkoristijo kot finančne institucije, ki ponujajo tudi plačilne storitve.

Za pisanje teoretičnega dela diplomske naloge sem uporabila metodo analize in sinteze, pri čemer sem preučevala strokovno literaturo z omenjenega področja ter preostale dostopne vire in jih korektno povzemala.

Diplomsko delo je sestavljeno iz osmih poglavij. Po uvodnem nagovoru sledi analiza stanja v evro območju, ki vsebuje vzroke za uvedbo projekta SEPA, in predstavitev organiziranosti za doseg cilja na domačem trgu. Temelji projekta SEPA so popisani v tretjem poglavju, kjer so tudi podrobneje predstavljeni standardi, SEPA sheme in posamezna področja, ki so razdeljena na kreditna plačila, debetna plačila, plačilne kartice in SEPA gotovino. Vsak projekt temelji na nekih osnovah oziroma elementih. Ti so zajeti v četrti točki diplomskega dela kot elementi SEPA projekta, to so npr. plačilni instrumenti, infrastruktura in pravna osnova. Peto poglavje opisuje veliko vlogo in vpliv projekta SEPA na posamezne banke, Združenje bank, potrošnike, javni sektor, ponudnike programske opreme in elektronskega bančništva. Ker je vsak projekt tudi časovno opredeljen, ima tudi projekt SEPA časovni prikaz potrebnih dejavnosti, ki so zajete v šestem poglavju. V naslednjem poglavju so zajete priložnosti in pretnje, tako za banke kot tudi za stranke bank, ki koristijo bančne storitve. Sledi sklep in popis literature in virov.

2 ANALIZA STANJA V EVRO OBMOČJU

Notranji trgi evro območja so bili zgrajeni na načelih odprtosti in konkurence, nadgradnja stanja pa zahteva harmonizacijo evropskih trgov na področju finančnih in bančnih storitev. To se je izkazalo za zelo zapleteno, saj so bile največje prepreke v skladnosti poslovnih praks in standardov.

2.1 Vzroki za uvedbo projekta SEPA

Vse večji razvoj evropskega trga blaga in storitev je privedel do nadgradnje in razvoja na področju finančnih in bančnih storitev. K intenzivnemu dogajanju na tem področju je prispevala Evropska komisija z zahtevo o izenačitvi tarif za istovrstna plačila. Bančni sektor je bil prisiljen posodobiti delovanje v okviru evro območja tako, da je poenotil območje plačil z enakimi pogoji. Za doseg takega stanja so morale banke odpraviti razlike med standardi in lokalnimi poslovnimi praksami, kar je do neke mere zaviralo tudi konkurenco.

Še posebej je to veljalo za trg plačilnih storitev² (angl. Payment Services), saj so bile različne prakse, standardi in pravne osnove prilagojene potrebam uporabnikov teh storitev znotraj posameznih nacionalnih trgov³. Zaradi takih značilnosti so ti trgi do nedavnega ostali nespremenjeni, prilagojeni le nacionalnim direktivam. To seveda pomeni, da je bil plačilni trg na ravni evro območja razdeljen na različne nacionalne podtrge. Pod takimi pogoji se konkurenca ne more krepiti, kar ima za posledico velike razlike v učinkovitosti nacionalnih plačilnih trgov in kakovosti storitev v državah članicah.

Začetek oblikovanja poenotenja območja plačil lahko zasledimo že junija 1988 (Evropska centralna banka 2007a), ko je Evropski svet⁴ (angl. European Council) potrdil cilj postopnega uresničevanja ekonomske in monetarne unije. Odobril je ustanovitev odbora, ki naj bi preučil in predlagal konkretne korake na poti do te unije. Odbor je v svojem zaključnem poročilu predlagal oblikovanje ekonomske in monetarne unije v treh ločenih, a evolucijskih korakih:

I. faza: 1. julij 1990, ko so bile odpravljene vse omejitve za pretok kapitala med državami članicami. Glede na zapletenost naloge in razmeroma kratkega časa so se že pričela zbirati vprašanja, ki jih je bilo treba obdelati, oblikoval se je

² Plačilna storitev je lahko polog, dvig, prenos sredstev med plačnikom in prejemnikom.

³ Nacionalni trg v kontekstu EU pomeni omejitev na državne meje.

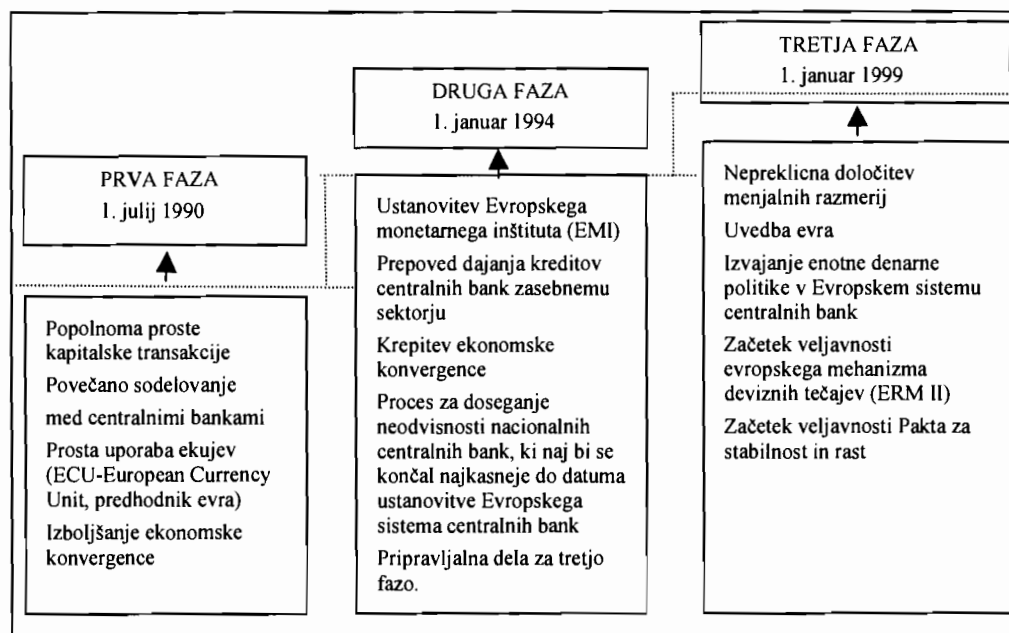
⁴ Evropski svet je najvišje politično telo EU, ki ne sprejema zakonodaje, pač pa politične odločitve za spodbudo in razvoj EU.

program dela in v skladu s slednjim se je določila odgovornost obstoječih pododborov in skupin, ki so bile ustanovljene v ta namen.

II. faza: Ustanovitev Evropskega monetarnega inštituta, katerega temeljni nalogi sta krepitev sodelovanja med centralnimi bankami in izvedba potrebnih priprav za ustanovitev Evropskega sistema centralnih bank (angl. European System of Central Banks – ESCB). V decembru 1995 je Evropski svet sklenil, da valuto, uvedeno v tretji fazi, imenuje »euro«.

III. faza: Ta faza se je začela 1. januarja 1999 z nepreklicno določitvijo menjalnih razmerij za države članice denarne unije in z izvajanjem enotne denarne politike, za katero je odgovorna ECB. Slovenija se EMU priključi 1. januarja 2007 kot 13. članica.

Slika 2.1 Tri faze ekonomske in monetarne politike

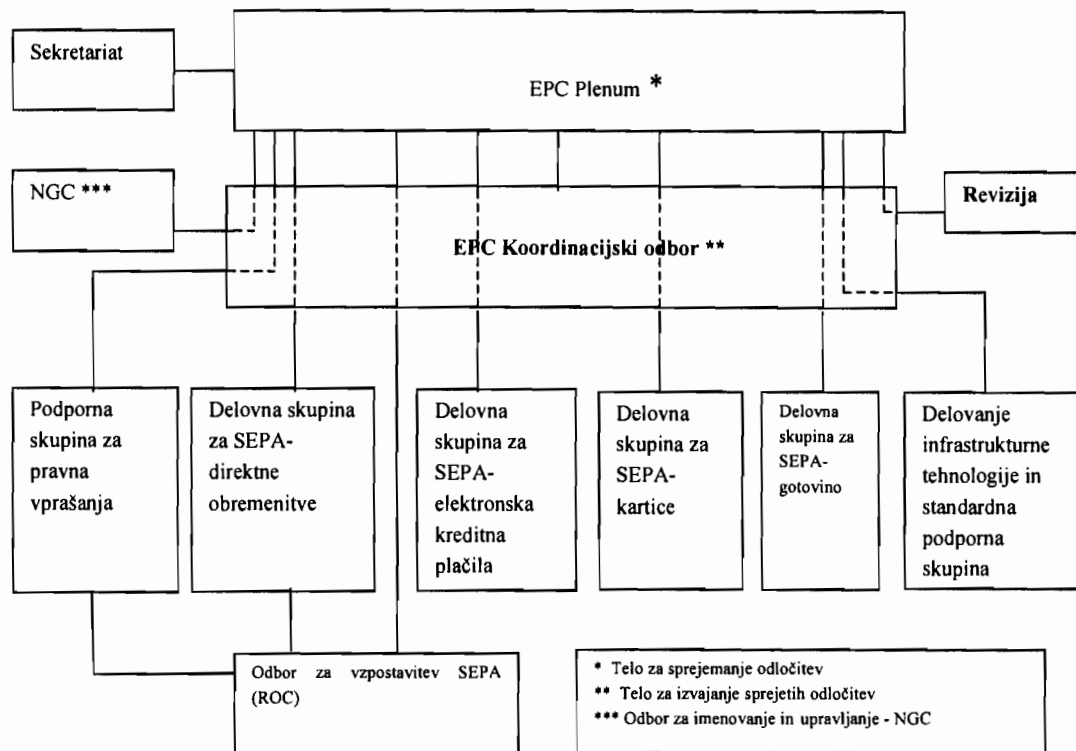
Vir: Evropska centralna banka 2007a.

Pospešene dejavnosti za oblikovanje SEPA so se pričele po sprejetju *Uredbe 2560/2001*⁵ o čezmejnih plačilih (European Commission 2001), saj so največje evropske

⁵ *Uredba 2560/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z 19. decembrom 2001 o čezmejnih plačilih v evrih (angl. Regulation (EC) No. 2560/2001 of the European Parliament and of the Council of 19. December 2001 on cross-border payments in euro)* je bila izdana kot dopolnitev Direktive 97/5/EC Evropskega parlamenta in Sveta s 27. januarjem 1997 o čezmejnih plačilih. Cilj uredbe je izboljšati storitev čezmejnih plačil in predvsem njihovo učinkovitost, kot so hitrejša, zanesljivejša in cenejša nakazila z enega na drug konec evro območja.

banke oblikovale koncept SEPA in se jasno zavezale temu cilju ter sprejele strategijo za doseganje ciljev SEPA do leta 2010. Koncept SEPA je bil izdan v dokumentu *Euroland: Our Single Payments Area – White Paper*. Dosegle so tudi soglasje glede struktur vladanja z Evropskim svetom za plačila (angl. European Payments Council- EPC) kot osrednjim odločitvenim telesom.

Slika 2.2 Vodstvena struktura EPC

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 18.

Natančno definirani cilji SEPA, dejavnosti in časovni roki za njihovo izvedbo so bili oblikovani v dokumentu *Realisation of the Single Euro Payments Area – Roadmap 2004–2010* (Nabergoj 2007, 16).

Pri določanju vsebinskih ciljev sta bila izpostavljena predvsem dva:

- plačilna shema, ki zajema kreditna plačila, direktne obremenitve, kartična plačila in gotovino,
- kliring in poravnava plačil v SEPA.

Posebej je bil v okviru EPC ustanovljen Odbor za vzpostavitev SEPA (angl. Roll-out Committee – ROC), v katerem je pomembna vloga Evropske centralne banke in nacionalnih centralnih bank v vlogi pospeševalcev.

2.2 Organizacija za doseg ciljev na domači ravni

Slovenske banke so preko ZBS⁶ in svojega predstavnika postale članice EPC, ki je član EPC-plenuma (angl. EPC Plenary) in se udeležuje plenarnih zasedanj, kjer se sprejemajo zavezujoči SEPA dokumenti. Zaradi strateškega pomena je vsebina SEPA tudi predmet obravnave na Odboru za plačilne storitve pri Banki Slovenije in na podlagi tega odbora sta bila leta 2005 s strani ZBS v telesa EPC imenovana še dva predstavnika, in sicer v Delovno skupino za SEPA elektronska kreditna plačila (angl. Electronic Credit Transfer Working Group – ECTWG) in Podporno skupino za pravna vprašanja (angl. Standard Support Group – SG Legal). Prav tako so bili leta 2006 s strani ZBS predlagani in pri EPC potrjeni še trije člani delovnih skupin, in sicer v Delovno skupino za SEPA gotovino (angl. Work Group Cash – WG Cash), za SEPA direktne obremenitve (angl. Electronic Direct Debit Working Group – EDDWG) in za SEPA kartice (Cards Working Group – WG Cards). Neposredno delovanje v delovnih skupinah in odborih je bilo zagotovilo ob zadostnem pretoku informacij, kar je bilo pogoj za uspešno implementacijo SEPA kreditnih plačil.

Po sklepu Odbora za plačilne storitve je bil tudi na domači ravni, v okviru ZBS, vzpostavljena organizacijska struktura, ki je imela za nalogo spremljati delo EPC in je bila tudi nosilec dejavnosti, potrebnih za vzpostavitev SEPA. Obstoječim odborom ZBS so bile dodeljene nove pristojnosti, vključno s pripravo SEPA nacionalnega programa (Združenje bank Slovenije 2007b). Vodja in člani skupine so postali predstavniki poslovnih bank. Določen pa je bil tudi koordinator skupin, ki je sproti spremljal delo posameznih skupin in koordiniral usklajevanje SEPA dokumentov. V delovnih skupinah so kot opazovalci sodelovali tudi predstavniki Banke Slovenije.

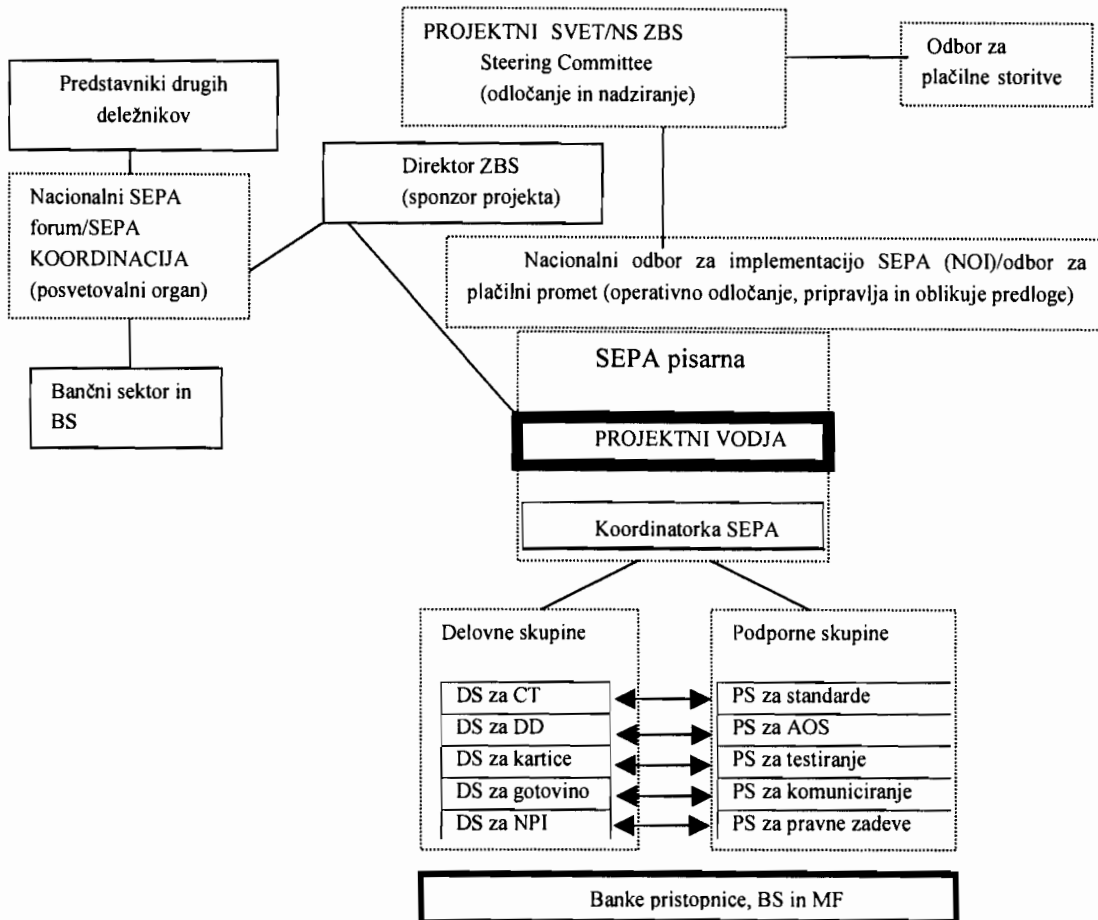
Pogoji za implementacijo SEPA na ravni Slovenije so bili:

- po potrditvi SEPA nacionalnega programa Nadzornemu svetu ZBS se je pridobila pisna zaveza bank in upravljavcev plačilnih sistemov ter Banke Slovenije, da resno in odgovorno pristopijo k projektu in ga tudi finančno podprejo.
- Projektno vodenje in migracije v SEPA je prevzel profesionalni vodja in strokovni sodelavec s področja plačilnega prometa, ostali člani projekta so bili strokovnjaki bank, BS, javnega sektorja in interesnih združenj.
- Oblikovale so se delovne in podporne skupine.
- Banka Slovenije je zagotovila svoje člane v delovnih in podpornih skupinah.

⁶ Združenje bank Slovenije – ZBS, ki zastopa skupne interese članic Združenja pri državnih organih, monetarnih oblasteh, finančnih organizacijah ter drugih združenjih pri vprašanjih, ki zadevajo urejanje razmerij iz ekonomske, denarne in devizne politike.

- Združenje bank je nudilo organizacijsko in administrativno podporo za delovanje delovnih in podpornih skupin.

Slika 2.3 Projektna organizacija SEPA na nacionalni ravni

Vir: Bole Pirc 2007, 49.

Z zagotovitvijo osnovnih pogojev in tesnega medbančnega sodelovanja je projekt SEPA uspel. Banke so se izkazale s pripravljenostjo sodelovati, saj so zaznale, da je SEPA priložnost, ki jo je treba izkoristiti. K uspehu je doprinesel prav vsak posameznik znotraj projekta. Na ravni ZBS so se srečevali in prepletali različni interesi in mnenja posameznih bank. Pomembno pri tem je bilo, da je bil bančni sektor pripravljen sodelovati pri skupnih ciljih na nacionalni ravni, kjer ni šlo za konkurenco, ampak za iskanje skupnih odgovorov in rešitev.

Z implementacijo SEPA kreditnih plačil januarja 2008 se je zaključila prva faza načrtovanja in priprav. Začela se je druga faza implementacije in razvoja. Banke že sedaj razmišljajo o prednostih, ki so jih deležne z uvedbo enotnega območja plačil. Razvoj ponudbe in dodajanje vrednosti z nadgradnjo ponudbe je na strani vsake banke posebej.

3 TEMELJI PROJEKTA SEPA

Temelji projekta SEPA so v učinkovitosti evropskega notranjega trga, ki zagotavlja enake pogoje, preglednost in visoko konkurenčnost poslovanja za vse gospodarske subjekte in državljane Evrope. Poenotenje temelji na enotnih standardih, ki so osnova posameznim SEPA shemam na posameznih področjih. Dobri temelji, ki so osnova za nadgradnjo, bodo tudi bankam omogočali, da najdejo priložnost in sprejmejo izzive v celem evro območju.

3.1 Standardi SEPA

Evropski bančni sektor se je pod vplivom evropske ureditve zavezal, da zagotovi vsaj tako učinkovito izvajanje plačil znotraj evro območja, kot je to potekalo znotraj posameznih državnih meja. To je bilo mogoče doseči le z medsebojno skladnostjo delovanja plačilnih sistemov na evropski ravni in poenotenju obstoječih infrastruktur⁷ (Bjelica 2007, 39).

Ključnega pomena je bilo poenotenje tako tehničnih standardov kot poslovno-procesnih standardov. Široko sprejeti standardi zagotavljajo učinkovitost in ustrezajo prepoznavnim ter dobro opredeljenim poslovnim procesom.

Evropski bančni sektor je torej v okviru EPC-ja sprejel v uporabo skupni standard za plačilna sporočila. To je t. i. ISO 2002 UN Iversal Financial Industry – UNIFI standard sporočil,⁸ ki temelji na XML.⁹ Prav tako je EPC z organizacijo SWIFT¹⁰ (angl. Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) podpisal sporazum (*Memorandum of Understanding*), s katerim je bila ta odgovorna za razvoj sporočil SEPA-kreditnih prenosov in SEPA direktnih obremenitev. Na medbančni ravni je tako v uporabi ISO 2022 UNIFI standard, na ravni banka-komitent pa je odločitev o uporabi določenega standarda prepuščena posamezni banki (Bjelica 2007, 41). Priporočilo s strani EPC-ja bankam je, da tudi na tem področju uporabljajo isti standard, saj je to v interesu uveljavitve končnih ciljev SEPA.

⁷ Vzpostavitev skupnih standardov za izmenjavo plačilnih nalogov in skupne platforme za procesiranje SEPA plačil je osnova uspešnega delovanja poenotenja plačil v evro območju.

⁸ Standard je delo mednarodno priznane organizacije za razvoj standardov ISO. Omogoča interoperabilnost na mednarodni ravni in ne le na evropski. Organizacija je v proces razvoja standarda vključila različne uporabnike, kot so banke, upravljavce plačilnih sistemov in podjetja.

⁹ XML (Extensible Markup Language) je jezikovni standard za opis podatkov.

¹⁰ SWIFT je mednarodno komunikacijsko omrežje.

Med skupne standarde sodi tudi dogovor o uporabi podatkov IBAN¹¹ (angl. International Bank Account Number) in BIC¹² (angl. Bank Identifier Code), ki omogočata dosegljivost prejemnikov plačil in plačnikov znotraj evro območja. V okviru vzpostavitve SEPA so se nadaljevala prizadevanja, da se razširi uporaba IBAN in BIC na udeleženske v plačilnem prometu znotraj evro območja, saj uporaba teh kod povečuje stopnjo STP (angl. Straight-through processing), kar zagotavlja hitrejši prenos sredstev. Banke, ki so se vključile v SEPA, so to tudi sprejele.

Tabela 3.1 Nabor sporočil za kreditna plačila SEPA

Pravila delovanja sheme kreditnih plačil v sistemu SEPA	Standardi za prenos sporočil UNIFI (ISO 2002) XML
DS-01: podatki o nalogu za kreditna plačila, ki jih komitent pošlje banki	Customer Credit transfer Initiation (pain. 001.001.02)
DS-02: nabor podatkov za mednarodna plačila	FI to FI Customer Credit Transfer (pacs. 008.001.01)
DS-03: nabor podatkov za zavrnitev ali vračilo mednarodnih kreditnih plačil	Return-Payment Return (pacs. 004.001.01) Reject-Payment Status Report (pacs. 002.001.02)
DS-04: podatki o kreditnih plačilih, ki jih komitent pošlje banki	Izpiski/obvestila v skladu s standardi UNI-FI (ISO 2002)XML so v fazi razvoja v okviru drugega ISO okolja in se ne obravnavajo v tem dokumentu.
Zavrnitev na podlagi DS-03, ko banka pošlje obvestilo komitent	Reject-Payment Status Report (pain. 002.001.02)

Vir: Bjelica 2007, 40.

Uvajanje skupnih standardov na področju plačilnega prometa je tudi idealna priložnost, da se v dogovore vključijo podjetja in s tem omogočijo medsektorsko elektronsko izmenjavanje informacij, predvsem pa enotno izdajanje računov. Danes namreč različni gospodarski sektorji razvijajo in uporabljajo svoje rešitve, s pomočjo katerih izdajajo in knjižijo oziroma vodijo račune svojih dobaviteljev in potrošnikov. Standardizacija tudi na tem področju pomeni avtomatizacijo znotraj podjetij in prihranke zaradi navezave elektronskih računov na plačilni promet.

¹¹ IBAN je mednarodna številka bančnega računa, ki se uveljavlja za identifikacijo bančnih računov v mednarodnem poslovanju.

¹² BIC je bančna identifikacijska koda, ki jo imajo vse banke, vključene v mednarodno komunikacijsko omrežje S.W.I.F.T.).

3.2 Opredelitev SEPA sheme

V pripravi na SEPA sta bila upoštevana dva različna pristopa (Združenje bank Slovenije 2007b). Za kreditna plačila in direktne obremenitve je bila izbrana strategija nadomestitve z novimi enotnimi shemami za celotno SEPA okolje. V skladu z obema pristopoma sta kot ključna EPC dokumenta za SEPA kreditna plačila in SEPA direktne obremenitve nastala dva pravilnika, in sicer *SEPA Credit Transfer Scheme Rulebook* in *SEPA Direct Debit Scheme Rulebook* skupaj z nizom spremljajočih dokumentov, kot so *Podatkovni model* (angl. *SEPA Data Model*), ki je osnovan na odprtih ISO-standardih, *Implementacijske smernice* (angl. *SEPA CT Implementation Guidelines and SEPA DD Implementation Guidelines*) za obe shemi ter *Načela za razvoj kliringa in poravnave*.

V primeru kartičnega poslovanja, ki velja kot visoko kompleksno (Združenje bank Slovenije 2007b), pa je bila izbrana strategija prilagoditve obstoječih shem in njihovih procesorjev na novi niz poslovnih in tehničnih standardov ter procesov. Osnovna značilnost obeh pristopov je jasna ločitev shem kot niza pravil, postopkov in standardov, dogovorjenih med ponudniki plačilnih storitev, od same infrastrukture. Za SEPA plačilne kartice je pripravljen SEPA kartični okvir (angl. *SEPA Cards Framework – SCF*), ki bo implementiran v bankah, kartičnih shemah in kartičnih procesorjih (Združenje bank Slovenije 2007b). Da bi se izognili običajnim nacionalnim strukturam, ki imajo komercialni vidik plačilnih shem, bodo nove sheme in njihova pravila ločeni od ponudnika operativnih medbančnih storitev.

V tesnem sodelovanju z evro sistemom so tudi načrti za vzpostavitev enotnega območja za evrogotovino (angl. *Single Euro cash Area – SECA*), saj gotovina ostane v domeni evropskih bank, bankovci in kovanci pa imajo posebno mesto v SEPA programu (Združenje bank Slovenije 2007b). V okviru EPC je pripravljen tudi nov *Okvir enotnega območja za evrogotovino* (angl. *Single Euro cash Area Framework – SECA Framework*), ki vsebuje načela harmonizacije in procesiranja za enotno hrambo, distribuiranje in recikliranje gotovine ter strategijo vzpodbujanja potrošnikov in trgovcev k migraciji na plačilne kartice ter elektronska plačila z znatnim prihrankom za celotno družbo.

3.3 Opredelitev področij

V Sloveniji je bil na ravni Združenja bank pripravljen SEPA nacionalni program, ki je delno že uresničen,¹³ in sicer za elektronska negotovinska kreditna plačila s prenosi med transakcijskimi računi. V fazi priprave in izvedbe so še direktne obremenitve in

¹³ Prva SEPA kreditna plačila so bila izvedena 28. januarja 2008.

kartična plačila. Nobeno področje pa ne obravnava plačil na osnovi položene gotovine na transakcijski račun prejemnika plačila v primeru, ko račun nalagodajalca ne obstaja.

Posamezna področja, ki so zajeta v SEPA nacionalnem programu, so plačilne sheme za posamezne plačilne produkte in so predmet migracije v SEPA okolje, seveda z izjemo kreditnih plačil. To so:

- kreditna plačila,
- debetna plačila,
- plačilne kartice in
- SEPA gotovina.

Bistvo plačilnih procesov je avtomatizacija obdelav plačilnih transakcij ob hkratnem zagotavljanju vsestranske skladnosti v okolju SEPA. V ta namen je EPC na plenarni seji julija 2006 objavil uporabo standardov UNIFI ISO 20022 XML¹⁴ (v nadaljevanju standardi UNIFI) za kreditna plačila in za direktne obremenitve na medbančni ravni, kar je osnovni pogoj pri kreditnih plačilih in direktnih obremenitvah. Učinki migracije v standarde UNIFI bodo najbolj vidni v primeru doseganja kritične mase izmenjave podatkov med udeleženci plačilnega prometa. Odločitev o uporabi navedenih standardov na ravni komitent–banka bodo banke sprejele kasneje oziroma bo ta odločitev na strani posamezne banke (Združenje bank Slovenije 2007b).

3.3.1 Kreditna plačila

SEPA kreditno plačilo¹⁵ je plačilni nalog, s katerim imetnik računa naroči prenos sredstev oziroma izvršitev plačila v breme svojega računa pri banki (Jamnik 2007, 4). To so transakcije v evrih, ki potekajo med strankami z IBAN-računi pri bankah v območju SEPA.

Kreditno plačilo SEPA je plačilna instrukcija (nalog za plačilo), ki se izvaja po pravilih sheme SEPA za kreditna plačila (Jamnik 2007, 4). Pravila po shemi SCT veljajo za čezmejni plačilni promet, domači plačilni promet in plačila med računi, odprtimi v posamezni banki.

SEPA kreditna plačila se delijo na:

- individualna plačila – to je plačilo, ki je opravljeno v določenem znesku v breme enega računa nalagodajalca ter v dobro enega računa upravičenca;

¹⁴ Standard ISO 20022 XML je obvezen v domeni banka–banka.

¹⁵ Izraz plačilo uporablja *Zakon o plačilnem prometu*. V nekaterih drugih dokumentih se uporablja tudi izraz kreditni prenos.

- množična plačila¹⁶ – tu se plačila izvršijo v breme enega računa nalagodajalca v skupnem znesku plačil ter v dobro več računov upravičencev.

Za izvrševanje kreditnih plačil se uporablja kreditne instrumente, kot so:

- kreditna plačila, izvršena preko Žiro kliring sistema,
- čezmejna plačila v evrih,
- posebna položnica – standardiziran papirni nalog za plačilo, ki s podatki v optično berljivi vrstici omogoča avtomatsko procesiranje plačila,
- trajni nalog – elektronski kreditni nalog za plačilo, ki omogoča več zaporednih mesečnih izvedb plačila (npr. odplačevanje bančnega kredita),
- direktna odobritev – elektronski kreditni nalog za plačilo, ki omogoča nalagodajalcu enostavno odobritev več računov prejemnikov plačil hkrati (npr. izplačila plač in pokojnin).

Najdaljši čas odobritve računa prejemnika, šteto od dneva bremenitve računa nalagodajalca, je D+3 dni¹⁷ (Združenje bank Slovenije 2007b). Najdaljši čas procesiranja je lahko tudi krajši, kar pa je odvisno od klirinškega sistema (angl. Clearing and Settlement Mechanism – CSM), prek katerega se takšno plačilo procesira, ter banke nalagodajalke in prejemnice. Seveda tudi tu obstajajo izjeme, ko plačilo ni izvršeno v predpisanem roku. To se lahko zgodi npr. ob sumu pranja denarja ali financiranja terorizma.

Pričetek izvajanja sheme SCT in pripadajočih plačil po shemi je bil v januarju 2008, in sicer v vseh državah Evropske unije ter dodatno v Islandiji, Norveški, Liechtensteinu in Švici. To je mejnik, ki je bistveno spremenil plačevanje v evrih znotraj evro območja.

¹⁶ V nekaterih dokumentih se uporablja tudi izraz zbirno plačilo.

¹⁷ Predlog Direktive o plačilnih storitvah predvideva najdaljši čas izvršitve en dan. To je tudi utemeljeno v sliki 3.2, kjer je razvidno, da v Sloveniji cca 46,5 % plačil izvršenih pod pogojem D+0 in cca 52,65 % plačil pod pogojem D+1.

Tabela 3.2 Pregled kreditnih plačil v Sloveniji v letu 2006

Vrsta kreditnega plačila	Poravnava D+1** ali D+0	Število transakcij 2006	Delež	Vrednost transakcij 2006 v 000 EUR	Vir podatkov
Kreditna plačila – ŽK (BS)	D+0	52.108.939	45,5 %	22.921.883	BS – Žiro kliring
Čezmejna plačila v EUR	D+1 ali D+2	985.000	0,9 %	16.127.683	BS – Finančna statistika
Trajni nalog	D+0	1.126.099	1 %	62.717*	Bankart
Posebna položnica	D+1	56.855.733	49,7 %	2.417.922	Bankart
Direktna odobritev	D+0 ali D+1	3.375.079	2,9 %	809.840*	Bankart
Skupaj		114.450.850		42.340.045	

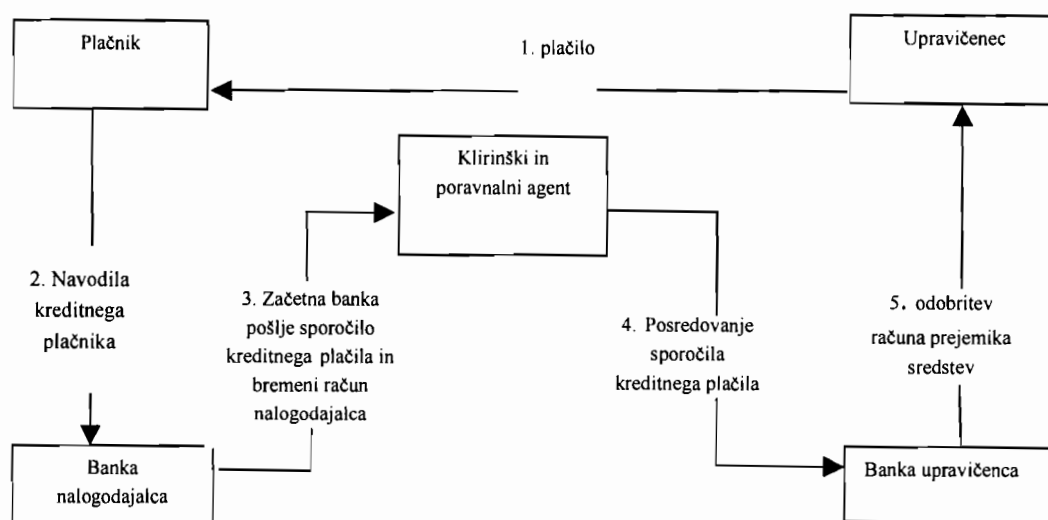
* Ocena, narejena na podlagi podatkov za obdobje september–december 2006.

** Odobritev računa končnega prejemnika je izvršena z najmanj enodnevnim zamikom glede na datum bremenitve računa nalogodajalca.

Vir: Jamnik 2007, 6.

Seveda tudi danes še obstaja možnost plačila na kak drug način. To se zgodi v primeru, ko nalog za plačilo ne izpolnjuje kriterijev po shemi SCT. Tudi v primeru nujnega plačila se ne izvrši in procesira SEPA kreditno plačilo. Shema SCT pa omogoča tudi dve dodatni transakciji, in sicer zavrnitev (angl. Reject) ter vračilo (angl. Return) naloga za plačilo.

Slika 3.1 Shema SEPA kreditnih plačil

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 36.

Za procesiranje po shemi SCT je bilo treba zagotoviti tudi novo infrastrukturo, saj se razlikuje do tedaj znanih plačilnih shem in standardov, tako na relaciji stranka–banka, kot tudi na relaciji banka–klirinška hiša.

3.3.2 Debetna plačila

K debetnim plačilom štejemo SEPA direktno obremenitev (angl. SEPA Direct Debit – SDD). Izvaja se v evrih med udeleženci, ki imajo račune odprte pri bankah v SEPA območju in so pristopili k SEPA DD-shemi (Združenje bank Slovenije 2007b, 13). Namenjena je tako enkratnim plačilom v breme večjega števila dolžnikov kot tudi za plačilo ponavljajočih se obveznosti večjega števila dolžnikov. Znesek posamezne direktne obremenitve nima omejitve, prav tako ni omejen namen plačila. Za razliko od domače sheme, ki trenutno omogoča izvajanje direktnih obremenitev le trikrat mesečno, pa omogoča SEPA DD-shema izvajanje direktne obremenitve vsak delovni dan.

SEPA direktna obremenitev se lahko izvrši le pod pogojem, da imata dolžnik in upnik odprt račun pri bankah, ki so pristopile k SEPA shemi, kar jih zavezuje, da izvajajo domače in čezmejne direktne obremenitve po SEPA pravilih. Dolžnikova in upnikova banka si za opravljeno storitev lahko zaračunata medbančno provizijo.

Na podlagi bilateralnih dogovorov med bankami so možna odstopanja od sheme, vendar le v primeru in pod pogojem, da prinašajo neko dodano vrednost in niso slabše od pravil in okvirjev SEPA DD.

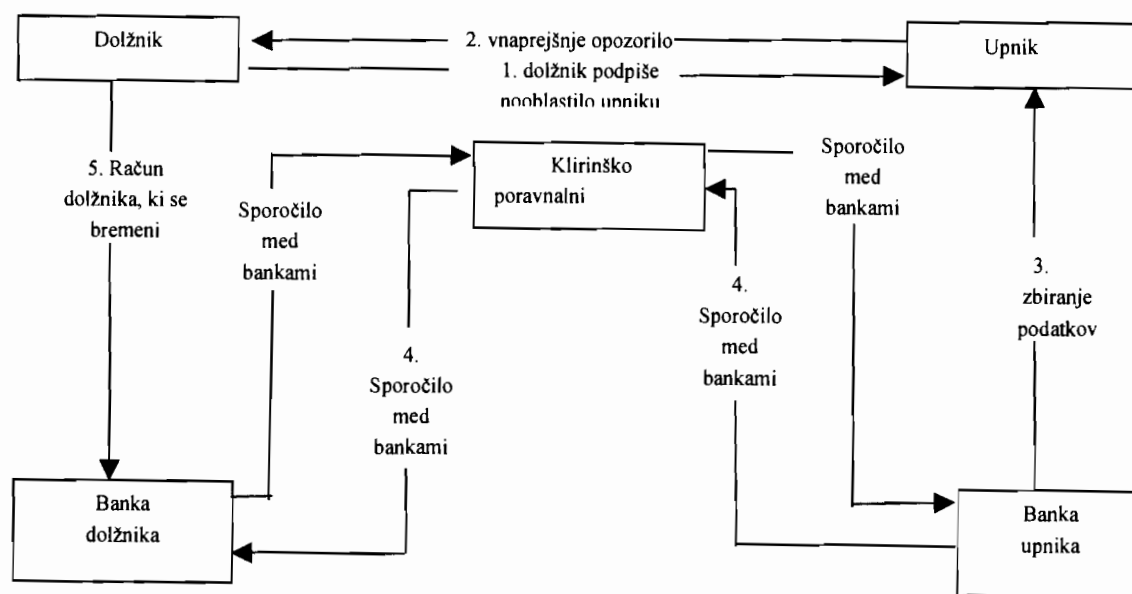
Bistvene značilnosti SEPA DD so v povezavi z značilnostmi direktnih obremenitev v slovenski nacionalni shemi. Razlika je v obliki in vsebini zapisa (standard XML), poleg tega ima vsaka transakcija informacijo o pooblastilu, t. i. mandat. Bistvena sprememba je tudi na področju pooblastil, saj dolžnik podpiše pooblastilo pri upniku, upnik nato pošilja podatke o mandatu z vsako SEPA DD-transakcijo in je potem tudi odgovoren za veljavnost in hranjenje pooblastila. Nekatera nacionalna okolja, med njimi tudi Slovenija, pa se zavzemajo za način, da pooblastila dolžnika spremlja dolžnikova banka, kot je to trenutno v uporabi v Sloveniji in na tak način postane banka vključena v postopek izdaje pooblastila s strani dolžnika (Stanovnik 2007, 8–10). To je tudi privedlo do usklajevanja, rezultat tega je, da lahko posamezna okolja uporabijo tudi drugačen način izdajanja in spremljanja pooblastil dolžnika.

Predmet usklajevanja pa je tudi novost, ki jo prinaša SEPA DD, in sicer možnost za zavrnitev že poravnanih transakcij, zavrnitve pa so vključene v prvi naslednji poravnavi (Gornik 2007, 11–14). Tu se pojavi problem, vezan na slovensko zakonodajo (*Zakon o*

plačilnem prometu 2002)¹⁸, saj je za izdajo naloga za plačilo s svojega računa pristojen izključno imetnik računa. Ta novost pa predstavlja čisto nasprotje s sedanjimi nacionalnimi zakonodajami. Pojavlja se tudi problem postopka zmanjšanja tveganja ob zapiranju računa upnika. V primeru, ko upnik zapre račun pri svoji banki, obstaja tveganje za banko upnika v primeru upravičenih zahtevkov dolžnikov za vračilo sredstev, ki jih je banka upnika dolžna poravnati po pravilih sheme SEPA v roku do 13 mesecev po izvršeni in plačani direktni obremenitvi na račun dolžnika. Prav tako se povečuje tveganje banke v primeru, ko račun dolžnika nima zadostnega kritja na računu. Banke bodo morale vzpostaviti ustrezne procese in postopke pri izvajanju direktnih obremenitev SEPA tako, da bodo v optimalnem času preverjale kritje na računih dolžnikov.

Kljub zamiku pri implementaciji direktnih bremenitev v leto 2009 se pričakuje, da bodo usklajevanja zaključena v drugi polovici leta 2008.

Slika 3.2 Shema SEPA direktnih obremenitev

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 36.

¹⁸ Zakon o plačilnem prometu, Uradni list RS, št. 30/2002, 2. člen, 2. alineja; Zaščita interesov lastnikov denarja, in 13. člen, 2. alineja.

3.3.3 Plačilne kartice

Temeljni kamen za delovanje enotnega evropskega plačilnega prostora je bil postavljen z lizbonsko strategijo leta 2000 s ciljem, da postane Evropa do leta 2011 najbolj dinamično in konkurenčno gospodarstvo na svetu (Nabergoj 2007, 15).

Na področju poslovanja s plačilnimi karticami obstajajo tri domače kartične sheme (Združenje bank Slovenije 2007b, 14):

- Activa, ki jo procesira Banka Koper, izdajajo pa jo tiste banke članice, ki so vključene v sistem Activa,
- BA-shema, ki jo upravljajo in izdajajo banke, članice BA-odbora,
- Karanta, ki jo upravlja Nova Ljubljanska banka, izdajajo pa jo članice kartičnega sistema Karanta.

Na osnovi krovnih licenčnih pogodb so povezane z mednarodnimi kartičnimi shemami,¹⁹ kot so:

- debetne kartice:
 - Activa, ki so vključene v kartično shemo Maestro in Visa-Electron, in
 - BA, kjer so kartice vključene v Maestro kartično shemo;
- kreditne kartice in kartice z odlogom plačila, kjer so kartice Activa povezane s kartično shemo MasterCard in Visa.

Čeprav so debetne kartice povezane z mednarodno kartično shemo, se domače bankomatske transakcije procesirajo v Sloveniji.

S kartičnim okvirom SCF (angl. SEPA Cards Framwork), ki zelo na splošno uveljavlja načela in pravila za uporabo kartic znotraj območja SEPA, ne daje konkretnih odgovorov na točno določena vprašanja. Ta pravila se bodo do 1. januarja 2011 uveljavila z drugimi dokumenti, ki jih pripravlja delovna skupina SEPA CWG²⁰ (angl. SEPA Card Working Group). Bistvena značilnost SCF dokumenta je, da pokriva samo plačilno funkcijo kartic v evrih in zagotavlja enotno plačilno okolje za banke, plačilne sheme in procesorje.

Dejavnost pa poteka tudi na področju preprečevanja zlorab plačilnih kartic, za kar je ustanovljena skupina z imenom Cards Fraud Prevention Task Force. Postavljene so smernice delovanja, ki zajemajo:

¹⁹ Slovenija je bila pri t. i. co-brandingu zelo zgodna, saj je imetnikom vseh bančnih kartic omogočala mednarodno poslovanje s povezavo na blagovno znamko Maestro. Po Evropi so običajno v nasprotju s slovensko kartično politiko ločeno izdajali domačo lokalno plačilno kartico od Maestro kartice, ki je mednarodno uporabna.

²⁰ Delovna skupina pri EPC za kartično poslovanje

- ukinitvev oziroma zmanjšanje t. i. EMV magstripe fallback,²¹ z upoštevanjem prodajnega vidika,
- uvajanje in zagotavljanje varnosti pri poslovanju na daljavo,²²
- zbiranje in analiziranje podatkov o zlorabah ter tesno sodelovanje z ECB,
- boj proti zlorabam brez fizične prisotnosti kartice.

Dejavnosti potekajo tudi na področju e-²³ in m-²⁴plačilnih kanalov, ki bodo omogočili komitentom bank in trgovcem uporabo in sprejem plačilnih instrumentov SEPA v elektronskem poslovanju prek storitev SEPA Click to Pay.²⁵ Osnovni plačilni instrument, ki bo podpiral Click to Pay, bo SCT, četudi vloga kartic v izhodišču ni izločena (Nabergoj 2007, 26).

3.3.4 SEPA gotovina

SEPA gotovina je tesno prepletена s SEPA kartičnim okvirjem (angl. Single Euro Cash Area – SECA), ki tesno sodeluje z Odborom BANCO (angl. Eurosystem bank Note Committee), bankami in drugimi ključnimi subjekti. Cilj SEPA gotovine je ustvariti prostor, kjer bodo osnovne gotovinske funkcije primerljive in jih bo mogoče izmenjati v celotnem evro območju. Na tak način se zagotovi enotna raven storitev in postopkov, ki jih izvajajo nacionalne centralne banke na evro območju.

Posebna pozornost je namenjena tudi distribuciji in reciklaži SEPA gotovine znotraj SEPA območja. Pomembna je harmonizacija gotovinskih storitev nacionalnih centralnih bank, ki bo dosežena s pošteno konkurenčno obravnavo. Iz tega razloga je ECB sprejela naslednja merila:

- izvajanje »oddaljenega dostopa« do gotovinskih storitev posamezne nacionalne banke (angl. National Central Bank – NCB),
- sprejemanje pologa kovancev pri okencih NCB,
- elektronski vmesnik za komunikacijo,
- uvajanje pologov in dvigov bankovcev ne glede na to, kako so obrnjeni,
- podaljšanje delovnega časa,
- skupni standardi pakiranja gotovine,

²¹ EMV kartica, ki ima tudi magnetno stezo.

²² Internetno poslovanje.

²³ Elektronsko poslovanje.

²⁴ Mikroplačila so plačila zelo majhnih vrednosti, znana pod imenom PayPal, v večini uporabne za plačilo spletnih vsebin.

²⁵ Prvo branje dokumenta *SEPA Click to Pay* je bilo septembra 2007, načrt dela pa naj bi bil pripravljen do decembra 2007. Po besedah Gojka Nabergoja, ki aktivno zastopa Slovenijo v CWG, načrt še vedno ni pripravljen.

- recikliranje evro bankovcev.

Vsa naštetá merila vplivajo na kakovostno in pristno gotovino v obtoku ter prispevajo k racionalizaciji postopkov. Ker se v Sloveniji precejšen del sortiranja evro bankovcev še vedno izvaja ročno, bo to v prihodnje pomenilo večjo potrebo bank in Banke Slovenije po strojnem sortiranju evro bankovcev.

Ena od rešitev je zagotovo v ustanovitvi t. i. gotovinskih centrov, kjer bi se gotovina sortirala v večjih količinah, cena te storitve pa bi se morala oblikovati tržno. Po mnenju Bertoncelja in Miklavčiča bo za Slovenijo treba pripraviti analizo, s katero bi ugotovili gotovinske tokove in na podlagi teh izračunali optimalno število gotovinskih centrov ter njihovo lokacijo (Bertonceelj in Miklavčič 2007, 31–34). Kriteriji, ki bi odločali o gotovinskem centru, bi bili gotovo skupni stroški.²⁶ Že sedaj je jasno, da v Sloveniji ni potreben gotovinski center v vsaki posamezni regiji. Bistvo gotovinskih centrov bi bilo hitro in profesionalno sortiranje gotovine na zmogljivih sortirnih sistemih in olajšanje pri projektu recikliranja bankovcev ob sprejemljivi ceni. Ustanoviteljice takih gotovinskih centrov bi lahko bile banke.

²⁶ Transportni stroški, stroški varovanja, stroški dela, stroški postavitve in vzdrževanja gotovinskega centra.

4 ELEMENTI SEPA PROJEKTA V SLOVENIJI

Projekt SEPA je projekt v polnem zagonu, čeprav so SEPA kreditna plačila že uspešno prešla iz testnih okolij v produkcijo. Cilj preoblikovanja razdrobljenega trga evro plačil malih vrednosti v enoten domači trg je tako že delno dosežen. EPC je razvil gradnike, na katerih temelji projekt SEPA. To pa je temelj in pogoj za razvoj storitve z dodano vrednostjo. Ta naj bo brez papirja, podprta z avtomatizirano obdelavo plačil in skladna s SEPA zahtevami.

4.1 Plačilni instrumenti

Ključna opredelitev vseh SEPA plačilnih instrumentov temelji na naslednjih predpostavkah (Nabergoj 2007, 16):

- SEPA kot domače plačilno okolje, kar je odločilna in najpomembnejša zahteva, ki se bistveno razlikuje od današnjega stanja, ko domača poravnava poteka znotraj nacionalne države, vse ostale transakcije pa se poravnajo po pravilih mednarodnega kliringa,
- ekonomika poslovanja, ko se stremi po zamenjavi dragih in neučinkovitih plačilnih mehanizmov z bolj primernimi in tehnološko ustreznimi,
- univerzalnost SEPA plačilnih instrumentov,
- enakopravnost vseh udeležencev,²⁷
- konkurenčnost, ki se doseže s poslovnimi pogoji in ne s tehnološkimi rešitvami in infrastrukturo.

Dejavnosti so usmerjene predvsem v poenotenje in poenostavitev pravil znotraj evro območja in v vzpostavitev enotnega območja SEPA, v katerem bodo uporabniki storitev opravljali plačilni promet enostavno, hitro in učinkovito, kot to počnejo danes v okviru domačega plačilnega prometa.

Pri tem je treba izpostaviti plačilne kartice, ki postajajo z uveljavitvijo SCF plačilni instrument brez omejitev, široko sprejemljiv in zaradi tehnologije pametnih kartic EMV²⁸ (angl. Europay, Mastercard, Visa) in uporabe osebne identifikacijske številke (PIN) tudi najbolj varen plačilni instrument v vseh kanalih poslovanja. To bi lahko izkoristila tudi javna administracija pri plačilih storitev, kar bi tudi izpodrinilo drago gotovino (Nabergoj 2007, 18). Trenutna cena ene kartične transakcije znaša od 0,04 do

²⁷ Udeleženci ne smejo biti zapostavljeni, podrejeni ali v kako drugače slabšem položaju, če so temeljni pogoji enaki.

²⁸ EMV: dogovor med MasterCardom in Viso o uporabi enotne čip tehnologije in izdaje prvih standardov, ki segajo že v leto 1994.

0,09 EUR,²⁹ pričakovati pa je, da se bo cena spremenila po zaključenem projektu SEPA, ko bodo znani vsi dejavniki, ki vplivajo na strošek posamezne transakcije.

4.2 Infrastruktura

Banka Slovenije je v aprilu 1998 vzpostavila sistem bruto poravnave v realnem času (BPRČ), ki je omogočal prenos računov bank iz okolja agencije za plačilni promet v Banko Slovenije, vendar pa je bil hkrati namenjen le poravnavi plačil velikih vrednosti in nujnih plačil (Anko 2007, 51).

Obseg plačilnega prometa se je močno večal tudi s plačili malih vrednosti, zato je Banka Slovenije, ki je reformo vodila, oktobra istega leta vzpostavila še sistem žiro kliring, namenjen obdelavi velikega števila kreditnih plačil malih vrednosti. Za prenos informacijskega toka skrbi Bankart, ki je vzpostavil zbirni center, namenjen procesiranju novih plačilnih instrumentov,³⁰ in ne deluje kot celovit plačilni sistem. Služi razvrščanju informacij o plačilih, denarni tok pa je od sistema ločen, saj se poravnava med bankami vrši bilateralno.

Konec leta 2006 je zaključek dela na plačilnih shemah SEPA prinesel dokončna pravila shem kreditnih prenosov SEPA in direktnih obremenitev SEPA. Zagotovljena je enotnost osnovnih plačilnih instrumentov znotraj SEPA in omogoča ločitev plačilnih shem od infrastrukture.

Z vključitvijo v Evropsko unijo je bila tudi Slovenija dolžna zagotoviti dostopnost bank³¹ v smislu prejeti plačilo (biti dosežen) kot tudi poslati (doseči), tako doma, znotraj države, kot čezmejno prek vseevropskega sistema plačil malih vrednosti STEP2. Rešitev je ponovno oblikovala Banka Slovenije, in sicer kot skupno vstopno točko do sistema STEP2. Banka Slovenije je tudi konec leta 2006 oblikovala koncept, ki ustreza zahtevam SEPA, in ga poimenovala SEPA infrastruktura za mala plačila – SIMP.

Koncept SIMP³² predvideva procesiranje plačil, ki bodo oblikovana v skladu z zahtevami shem za kreditne prenose in direktne obremenitve SEPA, tako domačih kot čezmejnih plačil. SIMP bo poleg procesiranja obveznih polj plačil v formatu SEPA zagotavljal tudi procesiranje opsijskih polj in tako omogočal podporo dodatnim opsijskim storitvam. Upošteva se tudi predpostavka, da bo SIMP sestavljen iz ločenih

²⁹ Cena je izračunana na podlagi cenika procesnega centra Bankart, d. o. o., in vsebuje elektronsko obdelavo podatkov. Odvisna je od števila transakcij.

³⁰ NPI so posebna položnica in nakaznica, direktna odobritev, trajni nalog in direktna obremenitev.

³¹ *Resolucija o dosegljivosti*, angl. *Resolution: Reachability of all Scheme Participants in SEPA Credit Transfer and Direct Debit Schemes*.

³² Vse navedeno se nanaša na predlog Banke Slovenije.

modulov, ki bodo zagotavljali ločeno procesiranje domačih in ostalih plačil ter bodo v skladu s SEPA shemami. Nadaljnje procesiranje bo potekalo po enakih principih, kot so danes uveljavljeni v žiro kliringu in skupni vstopni točki z upoštevanjem večje kompleksnosti sheme direktnih obremenitev. To pa bo zahtevalo določeno zahtevnejšo rešitev.

Vzpostavitev plačilne infrastrukture v bančnem okolju in v lastništvu bank pomeni, da banke sprejemajo odločitve, povezane s financiranjem, vzpostavitvijo in upravljanjem. Banka Slovenije ne more imeti vodilne vloge pri izvajanju dejavnosti za doseg ciljev.

Z upoštevanjem odziva bank je Bankart³³ konec maja 2007 na vse banke naslovil pisno izraženo pripravljenost, da prevzame financiranje, vzpostavitev in upravljanje SIMP v skladu s konceptom Banke Slovenije (Anko 2007, 54). Hkrati je Bankart v pismu banke pozval k formaliziranju projekta vzpostavitve SIMP, ki naj bi vzporedno potekal na dveh področjih, in sicer:

- poslovno tehnični vidik vzpostavitve SIMP,
- vzpostavitev klirinške hiše.

Klirinška hiša bo morala biti dinamična informacijska institucija, ki bo plačilnim storitvam v Sloveniji dajala dodano vrednost in jih tako delala konkurenčne navzven.

4.3 Pravna osnova

S sprejetjem novih SEPA standardov lahko na trgu pričakujemo tudi nove ponudnike plačilnega prometa. To je omogočeno že sedaj, vendar obstajajo le redki pravni subjekti, ki niso kreditne institucije in opravljajo plačilne storitve. Za njih je obvezen poseben nadzor in licenciranje³⁴ za opravljanje te dejavnosti. Običajno ti pravni subjekti nastopajo kot podizvajalec v imenu in za račun banke, s katero morajo imeti pogodbeni odnos. Na tem področju za njih še ni bilo pravih poslovnih priložnosti in plačilnih institucij, kot jih predvideva nov pravni okvir in kot jih zakon že omogoča.

Trenutne meritve stopnje koncentracije na slovenskem bančnem trgu temeljijo na bilančnih vsotah osmih največjih bank v Sloveniji, od tega ima v letu 2006 največja banka 30,3-odstotni tržni delež (Združenje bank Slovenije 2007). To kaže na nekonkurenčnost trga plačilnih storitev, predvsem v višanju tarif za plačilne storitve, ki smo jim v zadnjih letih kar pogosto priča (Anko 2006, 40).

³³ Bankart, d. o. o., že sedaj vrši prenos informacijskega toka iz naslova NPI.

³⁴ *Zakon o plačilnem prometu*, 2004, v četrtem členu tretje alineje določa, da posamezne storitve plačilnega prometa lahko opravljajo tudi drugi pravni subjekti (poleg izvajalcev plačilnega prometa), ki pridobijo dovoljenje Banke Slovenije.

Nov pravni okvir in posledično prihod novih izvajalcev, tako domačih plačilnih institucij kot iz drugih držav članic, bo povzročil med slovenskimi bankami obdobje ostrejšje konkurence. Banke bodo prisiljene h kakovostnejši in cenejši ponudbi. To za slovenske banke posledično pomeni nižje prihodke na področju izvajanja plačilnih storitev.

Trenutne pravice in obveznosti uporabnikov in izvajalcev plačilnih storitev, ki jih določa *Zakon o plačilnem prometu*, se nekoliko razlikujejo od tistih, ki jih določa nov pravni okvir. To pomeni, da se bodo morale slovenske banke prilagoditi novemu pravnemu okviru in spremeniti dosedanjo poslovno prakso.³⁵

Pravni okvir temelji na *Direktivi o plačilnih storitvah (Direktiva)*³⁶ in se bo uporabljal tudi za obstoječe nacionalne plačilne produkte. Predlog vsebuje tri glavne gradnike (Nabergoj 2007, 26):

1. Pravica opravljati plačilne storitve za javnost. Cilj je uskladiti zahteve dostopa na trg za nebančne ponudnike plačilnih storitev. To bo ustvarilo enake konkurenčne pogoje za večjo konkurenco na nacionalnih trgih, vstop novih ponudnikov storitev pa bo omogočil sledenje najnovejšim dogajanjem na trgu.
2. Preglednost informacij in obvezne informacije, kar bo zagotavljalo jasen niz usklajenih zahtev glede informacij, ki jih morajo izpolnjevati vsi ponudniki plačilnih storitev, kateri nudijo plačilne produkte SEPA ali obstoječe nacionalne produkte. To bo v celoti uskladilo nacionalna pravila, ki so trenutno zelo različna in regijsko razdrobljena. Predvsem pa bo omogočeno uporabnikom SEPA produktov, da bodo imeli pregled nad ponudniki na trgu.
3. Pravice in obveznosti uporabnikov in ponudnikov plačilnih storitev, ki jih bo jasno določala *Direktiva*. Prvotni namen *Direktive* je zagotoviti pravni okvir za SEPA, ker bo uskladila obstoječe nacionalne zahteve.

Predlog je bil poslan v postopek sprejemanja Svetu EU in Evropskemu parlamentu z namenom, da bi bila dokončna uskladitev v njunih delovnih telesih ter postopek posvetovanja dokončan v letu 2006. Na tak način bi bila direktiva pred koncem leta 2006 tudi sprejeta, države članice pa bi imele še dovolj časa za sprejetje zakonov in podzakonskih aktov, potrebnih za uskladitev nacionalne zakonodaje še pred začetkom

³⁵ Dosedanja poslovna praksa je taka, da se vsi stroški, ki nastanejo iz nekega poslovanja, prenesejo na uporabnika storitve.

³⁶ 1. decembra 2005 je Evropska komisija predstavila svoj *Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o plačilnih storitvah na notranjem trgu*.

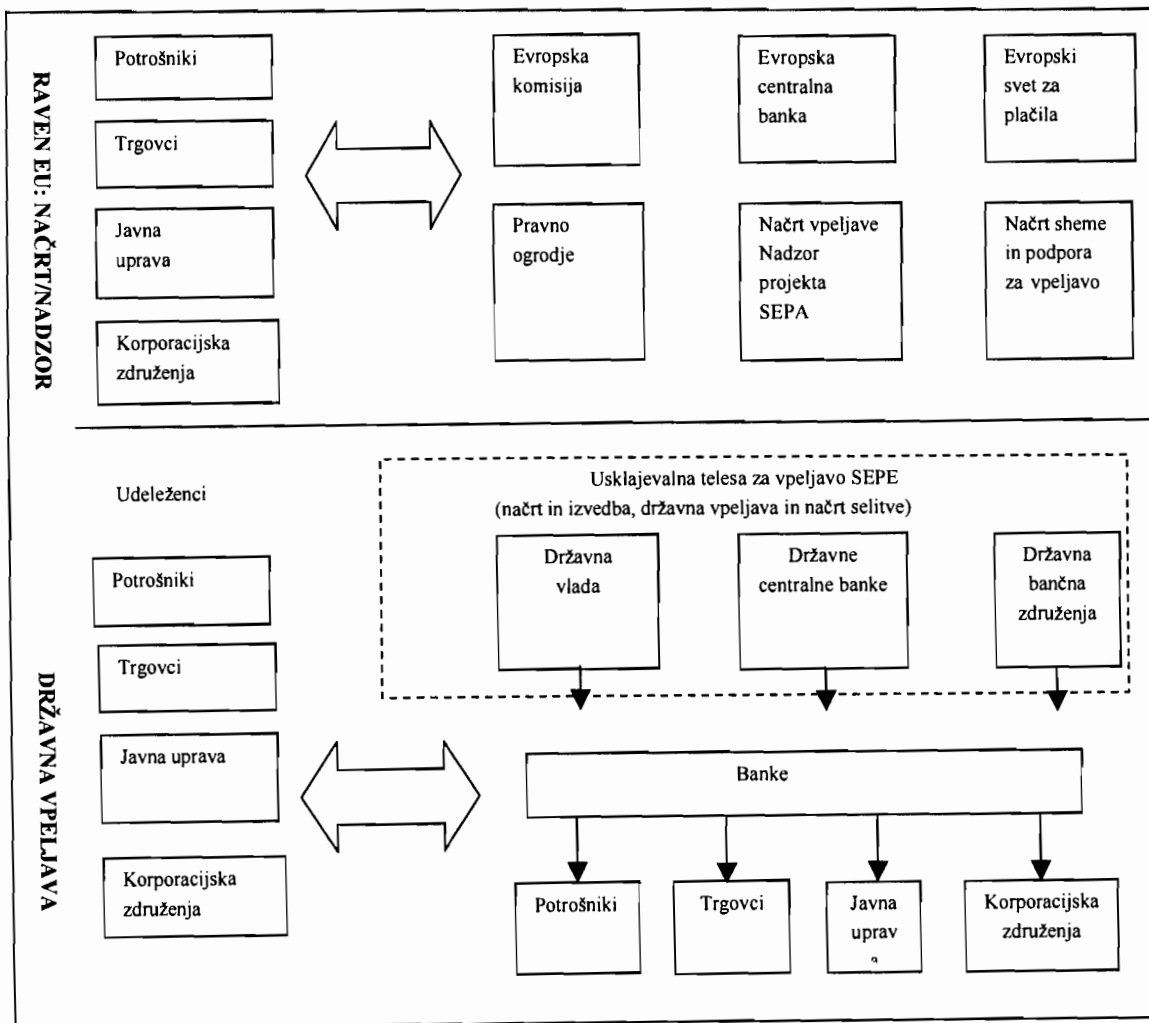
leta 2008. Tak terminski načrt se ni uresničil zaradi močno razlikujočih se stališč vpletenih. Evropski parlament je 24. aprila 2007 sprejel *Predlog direktive o plačilnih storitvah*, države članice pa imajo nalogo, da najkasneje do 1. novembra 2009 to prenesejo v nacionalno zakonodajo (Evropska centralna banka 2007).

5 VLOGA UDELEŽENCEV PRI UVAJANJU SEPA

SEPA se je uresničila le zato, ker so v projektu aktivno sodelovali vsi udeleženci v posamezno določenem nacionalnem okolju. Vsak na svojem področju je pripomogel k uspehu in realizaciji tega velikega projekta (Združenje bank Slovenije 2007c, 50). Pogoj za doseg cilja je bil tudi razumevanje in sprejemanje glavnih SEPA ciljev s strani javnosti ter komunikacija med udeleženci projekta.³⁷

Slika 5.1 Vloge in odgovornosti

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 50.

³⁷ Udeleženci SEPA projekta so poslovne banke, Združenje bank Slovenije, Banka Slovenije, stranke bank, javni sektor, ponudniki programske opreme in elektronskega bančništva ter interesna združenja.

5.1 Banke

Poslovne banke so zadolžene za razširjanje znanja o SEPA tako na področju izobraževanja svojih lastnih zaposlenih kot tudi za izobraževanje svojih strank. V načrte za prihodnost so vnesle SEPA produkte, ki temeljijo na SEPA shemah. Banke so zastavljene cilje dosegle s SEPA prilagojeno lastno tehnologijo. Pred pričetkom prvih kreditnih plačil so morale banke opraviti med seboj SEPA-testiranja po vnaprej določenem časovnem in vsebinskem scenariju. Na podlagi medbančnih skupinskih scenarijev so si banke pripravile interne scenarije testiranja. Na tak način je bila opravljena preizkušnja programske opreme posamezne banke. Pri internem testiranju so banke uporabile vse možnosti vnosa SEPA kreditnega plačila in s tem preverile dodatne elemente, kot so knjiženje priliva in plačila po posameznem računu prejemnika oziroma plačnika in izdelava izpiska po računu, na katerem se je zgodila sprememba stanja. To je tudi doprineslo do še boljšega poznavanja SEPA, kar je tudi pogoj, da banke lahko razvijejo dodatne storitve, ki bodo strankam prinesle dodatne koristi (Združenje bank Slovenije 2007c, 52).

Zavedati se moramo, da je projekt SEPA projekt evropskih bank, v katerega so se banke vključile z zavezo za realizacijo projekta SEPA v okviru ZBS, to pa je bil tudi temelj za implementacijo tega projekta.

5.2 Združenje bank Slovenije

Združenje bank Slovenije je za projekt SEPA organiziralo pisarno SEPA, ki skrbi za koordinacijo projekta SEPA na nacionalni ravni. Sponzor projekta in odgovorni za njegovo uspešnost je direktor ZBS (Bole Pirc 2007, 48).

Koordinatorica SEPA je nosilka odnosa in komunikacije med ZBS in EPC ter vezni člen med EPC in nacionalnim projektom SEPA ter skupaj s projektnim vodjem sklicuje delovne in podporne skupine³⁸ za pridobitev konkretnih rešitev.

Zaradi kompleksnosti in obsega projekta SEPA je bilo treba zagotoviti tudi profesionalno zunanje vodenje, zunanji izvajalec pa je odgovoren NS ZBS in direktorju ZBS. Kot odgovorni subjekt za projektno vodenje poroča o dejavnostih direktorju ZBS, NOI³⁹ in projektnemu svetu.

³⁸ Člani delovnih in podpornih skupin pri EPC kot tudi član plenuma delujejo kontinuirano že od začetka članstva ZBS v EPC. Člani DS in PS zastopajo interese ZBS in ne posamezne banke, iz katere so imenovani.

³⁹ NOI je okrajšava za Nacionalni odbor za implementacijo SEPA.

S postavitvijo projektne organizacije in dodelitve nalog in pristojnosti posameznim nosilcem se je zaključila prva faza načrtovanja. V drugi fazi je že prišlo do implementacije SEPA kreditnih plačil, sledil pa bo še razvoj.

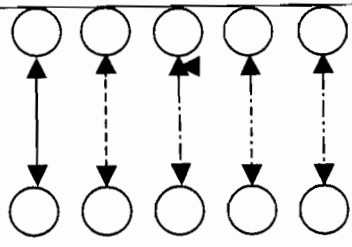
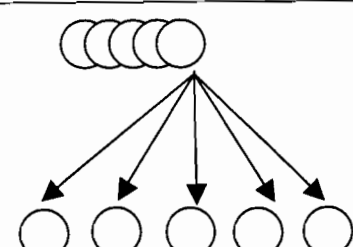
5.3 Potrošniki

Za potrošnike oziroma komitente⁴⁰ bank je pomembno partnerstvo z banko, ki bo služilo promociji SEPA instrumentov. Tako kot banke bodo morali tudi uporabniki bančnih storitev prilagoditi svojo infrastrukturo tako, da bo ustrezala novim standardom. To bodo uporabniki elektronskega bančništva lahko dosegli s podporo bančnega okolja in banke se bodo tudi na tem področju lahko izkazale s svojim odnosom do komitentov. Banke se zavedajo, da plačilne instrumente uporabljajo stranke bank in tudi banke same za plačevanje svojih obveznosti. V prvi fazi so morale banke informirati svoje stranke o prednostih SEPA plačilnih instrumentov, v drugi fazi pa banke čaka težje delo, saj bodo morale ponudbo nadgraditi in ji dodati dodano vrednost, ki bo prinesla uporabniku SEPA storitve dodatno korist. Pri tem delu bo ključnega pomena povratna informacija s trga, saj bodo banke morale zaznati, kakšne so želje in potrebe strank, kar bo dodatno vzpodbudilo banke k nadaljnjemu razvoju in nadgradnji posameznih storitev.

SEPA je usmerjena v odpravo težav razdrobljene infrastrukture, s katerimi so se soočali veliki trgovci. Ti so morali zaradi obsega poslovanja razvijati enotne interne postopke za svoje nemoteno delovanje na evropskem trgu.

⁴⁰ Stranke banke so lahko podjetja, trgovci, mali podjetniki in javna uprava.

Slika 5.2 Veliki evropski trgovci

	SEPA 2007	SEPA 2008
Povezava bank		
Država		
	<p>Povezava mnogi z mnogimi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vsaka vstopna država zahteva ločeno bančno povezavo, - ni skupnih procesov, - vsaka država zahteva različne plačilne platforme, - shema vrnitve podatkov, denarja se razlikuje od države do države. 	<p>Povezava malo z mnogimi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - manj bančnih povezav, - enotni, usklajeni EU procesi, ena skupna platforma, - enotna shema vrnitve podatkov, denarja.

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 27.

Trenutni postopki pridobivanja in odobritve na POS-terminalih so svojevrstni za vsak posamezen nacionalni trg, iz česar sledi, da pri velikih trgovcih v razvoju in delovanju infrastruktur za veliko držav nastajajo veliki stroški. Mnogo velikih verig supermarketov ima interne sisteme, ki so svojevrstni za vsako državo posebej in poleg tega ne morejo uživati ugodnosti ekonomije obsega in združevanja transakcij. Z dokončno uvedbo SEPA bo le ena platforma, ki bo delovala z enotnimi standardi in postopki. Prav tako bodo poenoteni standardi kliringa in poravnave. To bo predvsem izrazito za kartična plačila, direktne obremenitve in kreditna plačila.

5.4 Javni sektor

Javni sektor in proračunski uporabniki so le eden od subjektov, ki imajo pomembno vlogo pri uvajanju in uresničevanju projekta SEPA, zato morajo pravočasno zagotoviti pravne podlage za uvedbo SEPA in odstraniti ovire,⁴¹ ki bi povzročile zamudo. Prav tako mora javni sektor vzpostaviti SEPA plan in vzpostaviti komunikacije z vlado, bankami, korporacijami in potrošniki. Pričakuje se tudi, da javni sektor prevzame vlogo v spodbujanju vpeljave SEPA plačilnih instrumentov znotraj državnih oddelkov, ti pa bi imeli nato funkcijo prvih uporabnikov, ki se bi vključili v sistem enotnega zakladniškega računa. Približno 50 % BDP v evro območju je opravljeno skozi javni

⁴¹ Zakon o plačilnem prometu – ZPlaP, Zakon o preprečevanju pranja denarja.

sektor, kar da jasno vedeti, da volumen plačil, ki jih opravi javni sektor, privede do sprejetja SEPA instrumentov.

Javne gospodarske službe in državni organi so dolgo iskali izboljšanje in cenovno bolj ugodne rešitve za procesiranje velikega obsega plačil znotraj lastnega trga in na evropskih trgih. Želijo si nadaljnjih izboljšav, večjo avtomatizacijo, enotno dosegljivost, izboljšane sporazume o ravni storitev (angl. Service Level Agreements – SLA) in seveda nižje stroške (Združenje bank Slovenije 2007c, 29). Poleg tega so državljani vedno bolj mobilni in si želijo, da se njihove pokojnine ali prispevki plačujejo tam, kjer živijo, in ne nujno v njihovi matični domovini.

5.5 Ponudniki programske opreme in elektronskega bančništva

Poglavitna in bistvena naloga ponudnikov programske opreme je pravočasna prilagoditev aplikacij, skladno z zahtevami, ter tesno sodelovanje z bankami. Pomembne so značilnosti in kriteriji za projektiranje pri razvoju vsebine dveh novih shem za elektronske procese SCT in SDD ter okvira za kartice SEPA in gotovino. Ponudniki programske opreme se morajo zavedati, da v osnovi ni razlik v programski podpori, namenjeni različnim bankam, ker so točno predpisani SEPA standardi, po katerih bodo banke sprejemale in oddajale SEPA plačila. Razlika se bo pokazala z dodano vrednostjo, ki jo bo razvila posamezna banka.

Ponudniki programske opreme bodo morali poznati arhitekturno oblikovanja izdelkov SEPA, ki temelji na različnih slojih dejavnosti (Združenje bank Slovenije 2007c, 33). V prvem sloju bodo tu bančni produkti in storitve SEPA, ki jih bo komitent neposredno izkusil, uporabil in plačal. Drugi sloj je shema, ki opredeljuje temelj, na katerem banke sodelujejo zaradi zagotovitve standardov, pravil in interoperabilnosti.⁴² Tretji sloj je infrastruktura procesiranja med bankami in izvajalci plačilnih storitev.

S strani posameznih bančnih institucij bodo ponudniki programske opreme prejeli opredeljene, izdelane in opisane bančne produkte, ki bodo imeli enako SEPA zasnovo, vendar bodo med seboj konkurenčni.

Tudi naročniki programske opreme morajo vedeti, kaj že imajo in kaj si želijo, da bodo dosegli raven, ki jo predpisuje SEPA. Vedeti morajo, kaj morajo zagotoviti za splošno in kaj za procesno delovanje bank.

⁴² S pojmom interoperabilnost označujemo združljivost, povezanost in vzajemnost sprejemanja in delovanja različnih sistemov (Nabergoj 2007, 19).

Tabela 5.1 Razlike med splošno plačilno shemo in procesno infrastrukturo

Splošna shema	Procesna infrastruktura
<ul style="list-style-type: none">- Skupek bančnih pravil, standardov in praks za izvajanje plačilnega prometa znotraj SEPE.- Splošno ogrodje, ki zagotavlja kliring in poravnavo plačilnih transakcij.- Blagovna znamka ter logotip za prepoznavnost na trgu.- Pravila, ki določajo vloge in odgovornosti bank (plačnik, koristnik, izdajatelj, uporabnik) in zveze med njimi, potrošnike, korporacije, trgovce in javno upravo.- Pravila za kakovost storitev, stopnjo storitev, čas poravnave, procese.- Standardi, ki določajo temelje, na katerih delujejo transakcije in plačilni promet.	<ul style="list-style-type: none">- Osnovna operacijskih storitev za kliring in poravnavo.- Tehnološki sistem in računalniška mreža, ki podpira plačilno shemo.- Tehnološka platforma, ki omogoča delovanje kliringa in poravnave.- Operacije za podporo strankam, ki jih uporabljajo banke, korporacije, trgovci in javna uprava.- Funkcije razvoja in vzdrževanja za podporo tehnološkim aplikacijam, IT-platformam in računalniški mreži.- Funkcije, ki jih podpirajo banke, njihove podružnice in centralne banke: kliring in poravnava, kartične transakcije in računalniška povezava.

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 34.

Na trgu se lahko pojavi zanimivo stanje, saj se bo v določenem trenutku na trgu pojavilo močno povpraševanje po programski nadgradnji bančnih sistemov. Prav tako se bo kot odziv na veliko povpraševanje pojavila velika ponudba. To vodi v nižanje cen programski opremi, saj bo zavladata ekonomija obsega.

6 ČASOVNI POTEK DEJAVNOSTI

V tesnem sodelovanju z EC in ECB je EPC pripravil časovni plan implementacije SEPA, ki določa uvedbo ključnih izdelkov, vse do popolne uvedbe projekta SEPA. Velika pozornost je usmerjena k časovnemu usklajevanju posameznih komponent. Implementacija je prednostno osredotočena na evro območje, kjer je trenutno 13 držav, saj bo program vplival na celotno plačilno območje. Vse nove članice bodo morale skozi podoben proces, le da bo za njih uvedba SEPA bolj enostavna, saj bodo začetniške težave in napake že odpravljene. Prav tako bodo lahko v programu SEPA sodelovale vse neevropske države, pod pogojem, da bodo plačila potekala v evrih in bodo izbrale SEPA standarde za svoje domače plačilne instrumente (Združenje bank Slovenije 2007a, 3).

Tabela 6.1 SEPA in vpliv Direktive o plačilnih storitvah

Država	Vsa evro plačila	Domača plačila	PSD ⁴³ Direktiva
Evro območje 13	●	●	●
Nove članice EU	●	❖	●
EU narodi izven evro območja	●	⊙	●
EEA ⁴⁴	●	⊙	⊙
Švica ⁴⁵	●	⊙	⊙

Razlaga simbolov:

- – zahteva po uvedbi SEPA
- ❖ – domača plačila za nove članice, ko prevzamejo evro
- ⊙ – prostovoljna pridružitve

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 47.

Za uspešnost izvedbe nekega projekta je pomembna časovna opredelitev faz projekta, zato je EPC v sodelovanju z ECB postavil časovno opredeljene faze SEPA-projekta, ki so:

- Prva faza

Projektiranje in priprave, sem je vključeno projektiranje dveh novih shem za elektronske prenose in okvir za kartice v letu 2005. V letu 2006 se je projekt

⁴³ Direktiva o plačilnih storitvah, angl. *Payment Service Directive-PSD*.

⁴⁴ EEA – Evropski ekonomski prostor (angl. *European Economic Area*).

⁴⁵ Švica se je pridružila SEPA programu, čeprav ni članica EU/EEA, na osnovi svoje zaveze, da bo spoštovala načelo enotnih pogojev delovanja, iste pravne določbe kot druge države SEPE, ter se uskladila s *Pravili delovanja shem* na isti osnovi kot druge udeleženke shem.

osredotočil na razvoj in pripravo standardov in svojevrstnih podrobnosti ter varnosti.

- Druga faza
Uvajanje standardov in pilotsko poslovanje ter prehod v produkcijo s 1. 1. 2008 (dejanski prehod je bil 28. 1. 2008).
- Tretja faza
Prehodno obdobje, ko bodo hkrati obstajale nacionalne in SEPA sheme, dokončna migracija nacionalnih shem v SEPA bo do leta 2010 in dalje.

Slika 6.1 Časovna uveljavitev programa SEPA

	2005				2006				2007				2008				2009				2010			
	()	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Načrtovanje in priprava	Načrtovanje																							
					Specifikacija																			
Implementacija in razvitje					Implementacija																			
									Testiranje															
									Zagon															
													Prvi uporabniki											
Postopna migracija																	Nacionalna migracija							
Programske aktivnosti	Programsko upravljanje, planiranje, komuniciranje, nadzor																							

Vir: Združenje bank Slovenije 2007c, 48.

Vzporedno poteka več dejavnosti, vključno z nadzorom napredka dejavnosti, sporazumevanjem in planiranjem programskega upravljanja. Odgovornost izvedbe projekta bo tudi v rokah številnih gospodarskih subjektov, tako pri EPC kot tudi pri posameznih bankah, združenjih in drugih ureditvenih dokumentih. Z vidika stranke se SEPA izvaja v dveh korakih. V prvem koraku so se razvijali SEPA plačilni instrumenti, zaključek bo v letu 2008/09, uporabniki teh storitev pa bodo lahko uporabljali stare kot tudi že nove SEPA oblike, saj bodo morali bančni sistemi vzdrževati obe obliki infrastrukture. V drugem koraku pa bo obseg domačih plačil že postopno prehajal na nove plačilne instrumente SEPA. Pričakovati je, da bo kritična masa nacionalnih

kreditnih plačil, direktnih obremenitev in kartičnih plačil prešla na plačilne instrumente SEPA do konca leta 2010 s silami trga in učinki mrežnih povezav.

7 PRILOŽNOSTI IN PRETNJE

Projekt SEPA prinaša spremembe, ki se že in se še bodo odražale na finančnem področju. SEPA bo povzročila verižno reakcijo izzivov za banke, ki bodo na pobudo in potrebo tržišča oblikovale in ponudile nove produkte in storitve (Bohnec 2007, 55–57).

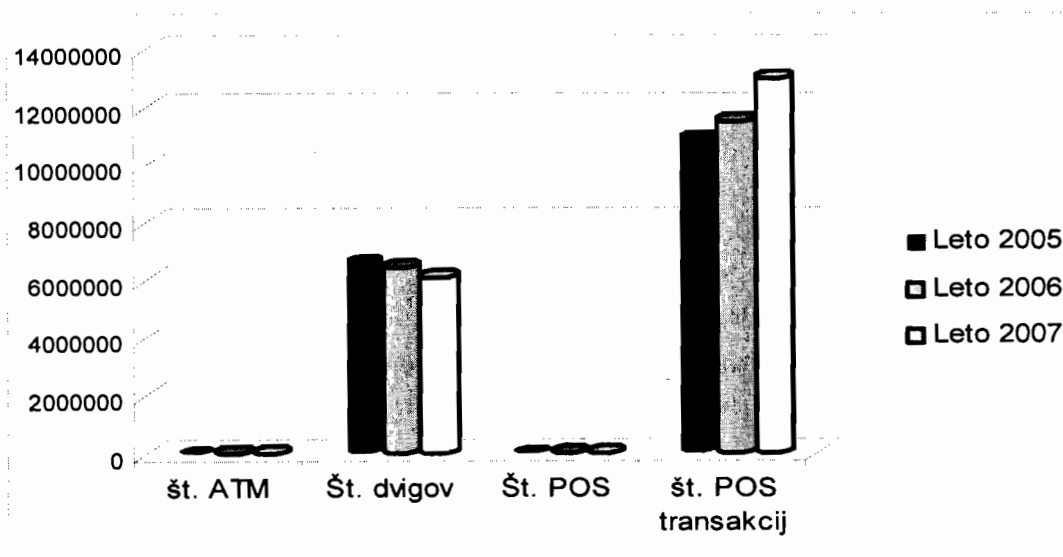
Da bi potrdila zapisano, sem zbrala nekaj podatkov, jih uredila in analizirala. Zbrani podatki mi bodo služili za interpretacijo in potrditev hipotez.

7.1 Prednosti SEPA za stranke bank

Z letom 2010 bo projekt SEPA strankam omogočil dostop do novih plačilnih elementov in državljani evro območja bomo po letu 2010 zaznali opazne spremembe pri svojih tradicionalnih plačilnih metodah.

Pričakovati je manj obiskov bankomatov za dvigovanje gotovine,⁴⁶ ker se bo povečala uporaba SEPA kartic. Te bo mogoče uporabiti na POS-terminalih v celotnem SEPA območju pod enakimi pogoji. Pri njihovi uporabi bodo veljala enotna SEPA priporočila, izkušnje in postopki. Že danes lahko trdimo, da komitenti bank gotovine ne uporabljajo prav radi. Veliko bolje se počutijo s plačilno kartico v žepu, kar je razvidno tudi vidno iz slike 7.1.

Slika 7.1 Število transakcij na bankomatih in POS terminalih

Vir: Banka Slovenije 2008, 41-II.

⁴⁶ Na tem področju Slovenija že sedaj izstopa, saj trend dvigovanja gotovine tako v bankah kot na bankomatih upada.

Upadanje števila dvigov gotovine na bankomatih se bo stopnjevalo tudi v bodoče, ker bodo imetniki kartic zaznali ugodnosti, ki jim jih bodo nudile banke v primeru negotovinskega poslovanja. Banke si zaradi množične uporabe kartic prizadevajo čim bolj zaščititi svoje stranke, zato plačilne kartice z magnetno stezo zamenjujejo z varnejšo čip kartico, ki je v skladu s SEPA standardi in zagotavlja nemoteno in varno delovanje v evro območju. Poleg čipa na kartici pa se banke odločajo tudi za obvezno uporabo osebnega gesla, t. i. PIN-kode, ki še dodatno zaščiti imetnika kartice. Temu primerno bodo prilagojeni tudi POS-terminali in bančni avtomati, za kar bodo poskrbeli lastniki strojne opreme v sodelovanju s proizvajalci in procesorji. Stranke bank bodo uporabljale kartice le pod pogojem, da bodo zadostile njihovim potrebam po uporabnosti in varnosti. Varnost je torej v interesu vseh, imetnikov kartic, bank izdajateljic kartic in tudi prodajnih mest, ki sprejemajo kartice za plačilo blaga in storitev. Kako pomemben je vidik varnosti, je razvidno tudi iz tabele 7.1, v kateri je prikazano, koliko transakcij je opravljeno preko enega bančnega avtomata in koliko preko enega POS-terminala. Vrednost teh transakcij prikazuje slika 7.2.

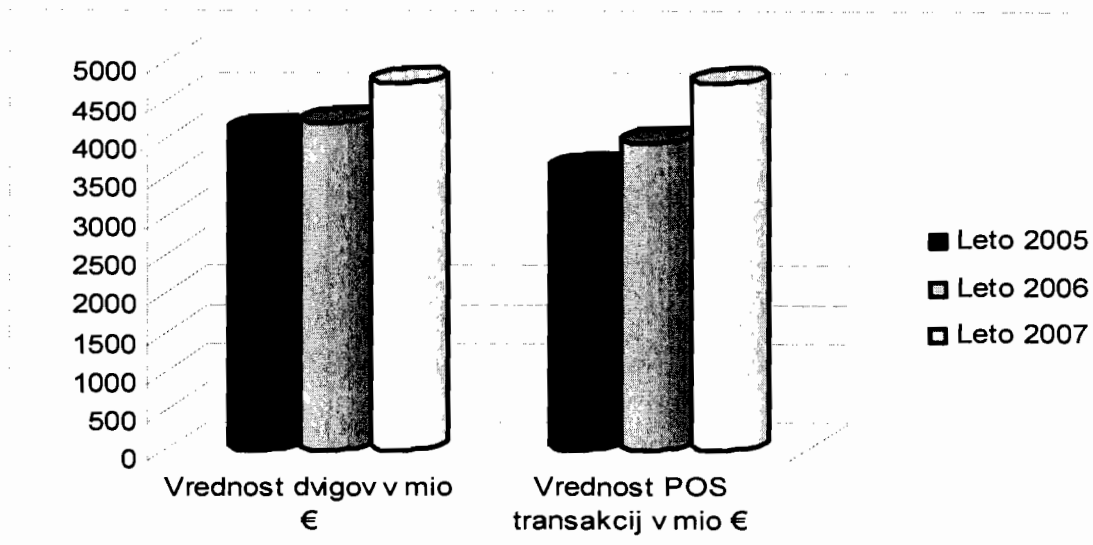
Tabela 7.1 Primerjava števila transakcij na bankomatih in POS-terminalih

Leto	Bančni avtomat			POS terminal			Razmerje bankomat/POS	
	Št. bančnih avtomatov	Št. dvigov v tisočih	Št. dvigov /bankomat	Št. POS terminalov	Št. plačil v tisočih	Št. plačil /POS	Banko-mat	POS
2005	1490	66.485	44.620	28.817	109.508	3.800	1	19,34
2006	1522	64.160	42.150	29.234	115.367	3.900	1	19,20
2007	1643	61.146	37.210	31.529	129.895	4.100	1	19,18

Vir: Banka Slovenije 2008 in lastni izračuni.

Iz slike 7.2 je tudi razvidno, da se je vrednost dvigov na bankomatih v letu 2007 izenačila z vrednostjo plačil na POS-terminalih. Ta trend rasti vrednosti POS transakcij je pričakovati tudi v bodoče, saj SEPA stremi za tem, da se izvajajo plačila brezgotovinsko. To je tudi v interesu bank, zato že danes nekatere banke stimulirajo svoje imetnike kartic na različne načine, kot so pridobivanje nagradnih točk za simbolična darila, nagradne igre, popusti na vnaprej določenih prodajnih mestih itd.

Imetniki kartic bodo deležni tudi dodatnih storitev, ki jih bodo banke razvile in ponudile prav zato, da bodo obdržale obstoječe stranke in pridobile nove. Nova bančna ponudba ne bo usmerjena le v varčevalne produkte ali vlaganje denarja v neke sklade, pač pa tudi v drobne vsakdanje potrebe, ki jih imamo stranke bank.

Slika 7.2 Vrednost transakcij na bankomatih in POS terminalih

Vir: Banka Slovenije 2008, 41-II.

Stranke bank lahko veliko pričakujejo tudi na področju elektronskega bančništva. To lahko potrdim z dejstvom, da stranke niso več lokalno omejene pri izbiri banke. Številka njihovega računa je z IBAN in BIC-kodo prepoznavna in dosegljiva v vsem evro območju. V celoti bo to zaživel in pokazalo svoje razsežnosti z implementacijo SEPA direktnih obremenitev. Stranka bo izbrala banko, ki bo izpolnila njena pričakovanja in bo cenovno ugodna. V interesu bank in strank bo, da se večina finančnih transakcij opravi z uporabo elektronske banke. Računalnik je in bo vir informacij in orodje za plačilo obveznosti. Uporabo internetnega bančništva utemeljujem tudi s tabelo 7.2, v kateri sem prikazala transakcije z uporabo elektronskega bančništva in njihovo vrednost v odstotkih.

Tabela 7.2 Uporaba elektronskega bančništva preko interneta

Leto	Število uporabnikov	Število transakcij v tisočih		Vrednost transakcij v mio EUR		Vrednost skupaj (v mio EUR)
		Doma	Tujina	Doma	Tujina	
2006	421.398	56.639	878	113.692	16.297	129.989
2007	469.165	71.943	1.082	155.102	23.175	178.277
Porast v %	11,33	27,02	23,23	36,42	42,20	37,14

Vir: Banka Slovenije 2008, 42-II, in lastni izračuni.

Strankam bank se odpirajo možnosti, da se izognejo zastarelemu načinu bančništva in obiščejo banko le v primeru, ko zares potrebujejo finančno strokovni nasvet.

7.2 Prednosti SEPA za banke in strateška priložnost

Sodelovanje bank s podjetji in posamezniki je prvi korak konkurenčnosti na trgu, saj se je borba za stranke že začela. Banke bodo morale zadržati obstoječe stranke in pridobiti nove. To jim bo uspelo le na način, da ponudijo prav tisto, kar trg potrebuje, širitev svoje ponudbe pa morajo vzeti kot izziv in priložnost.

Banke bodo morale znati preceniti svoje prihodke iz poslovanja, spremljati bodo morale konkurenco, predvsem pa bodo morale realno analizirati svoje prednosti in slabosti na trgu, ki se odpira. Banke se lahko specializirajo, razvijajo in usmerjajo tja, kjer prepoznajo svojo tržno nišo. To hipotezo lahko potrdim z enostavno primerjavo prometa v sistemu TARGET in žiro kliring. Za primerjavo sem uporabila promet in število transakcij meseca januarja 2007 in 2008 (Banka Slovenije 2008, 39-II). Iz tabele 7.3 je razvidno, da je največji porast transakcij in njihovih vrednosti pri čezmejnih plačilih.

Banka, ki pripravlja analizo, mora upoštevati okolje, v katerem deluje, zakonske obveznosti, nihanje poslovanja, segment plačnikov in seveda stroške, ki nastanejo s čezmejnimi plačili. Na podlagi vsega tega banka lahko pripravi ponudbo, ki bo zanimiva prav za tisti segment strank, ki mu je namenjena. Z uvedbo SEPA okolja je pričakovati, da bo promet v okviru čezmejnih plačil še v porastu. S tem razlogom sem tudi vzela za primerjavo zadnje podatke o plačilih, ki so mi bili na razpolago, in jih prikazala v tabeli 7.3.

Tabela 7.3 Promet v sistemu TARGET in žiro kliring

Leto	TARGET		Čezmejna plačila		ŽIRO KLIRING	
	Število	Vrednost v mio EUR	Število	Vrednost v mio EUR	Število	Vrednost v mio EUR
	51.094	28.738,91	5.668	5.911,03	4.075.911	3.308,69
Januar 2008	53.895	30.674,93	7.215	8.907,74	4.430.224	3.924,00
Prikaz v %	5,4	6,7	27,3	50,7	8,7	18,6

Vir: Banka Slovenije 2008, 39-II, in lastni izračuni.

Banke pa ne vidijo svoje priložnosti le v čezmejnih plačilih, pač pa tudi na področju kreditnih in debetnih plačil. SEPA zagotavlja dosegljivost v celotnem evro območju, in sicer pod pogoji, ki so bili že nekajkrat zapisani. Na podlagi podatkov, ki jih je zbrala Banka Slovenije in objavila v Biltenu, je iz tabele 7.4 razvidno, da je število transakcij iz naslova kreditnih plačil, ki zajemajo trajne naloge in direktne odobritve, v porastu. Prav tako je iz podatkov razvidno, da bi bilo treba postoriti še marsikaj na področju

direktnih obremenitev, saj se očitno banke niso zadosti angažirale, da bi v že obstoječi sistem vključile večje število podjetij. Banke bi lahko prav pri SEPA direktnih obremenitvah pričele intenzivneje sodelovati tudi z javno upravo, npr. v primeru plačila dohodnine ali pri plačilu kakih drugih dajatev, kar bi pritegnilo k sodelovanju in vključitvi v SEPA plačilne instrumente tudi druga podjetja. Vemo namreč, da bo dobiček bank odvisen od obsega poslovanja in avtomatizacije postopkov. S poenotenjem standardov si bodo banke zagotovile enakopravno osnovo poslovanja, vzpostavitev dodatnih ponudb pa bo stvar posamezne banke. Ta zadnji del bo za vsako posamezno banko zelo pomemben, saj bo lahko predstavljal neko konkurenčno prednost pred ostalimi bankami.

Tabela 7.4 Prenosi podatkov

Leto	Trajni nalog		Direktne odobritve		Direktne bremenitve	
	Transakcije v tisočih	Vrednost v mio EUR	Transakcije v tisočih	Vrednost v mio EUR	Transakcije v tisočih	Vrednost v mio EUR
2006	3.963	1,78	18.050	75,31	40.237	1,79
2007	4.624	2.105	21.284	21.249	41.733	1.848
Transakcije v %	16,67		17,91		3,71	

Vir: Banka Slovenije 2008, 44-II, in lastni izračuni.

Glede na dejstvo, da nas je danes večina »okupiranih« z mobilnimi telefoni, se pričakuje, da bo njihova uporabnost razširjena tudi na bančne storitve⁴⁷ v tesnem sodelovanju s procesorji. Banke bodo lahko ta kanal uporabile za trženje in širjenje svoje ponudbe kot tudi za hitro obveščanje o spremembah, ki vplivajo na poslovanje posameznika.⁴⁸ Sedanja oblika klasičnega telefonskega bančništva v obliki klicnih centrov že uspešno prevzema elektronsko internetno bančništvo, klicni centri pa se spreminjajo v centre, kjer sprejemajo reklamacije in jih posredujejo v reševanje odgovornim v banki.

⁴⁷ Sprotno obveščanje imetnikov kartic o opravljeni transakciji z SMS sporočili.

⁴⁸ Imetnik računa bi bil lahko obveščen o spremembi višine limita, obrestni meri, splošnih pogojih poslovanja.

Tabela 7.5 Elektronsko bančništvo z uporabo interneta in osebnega računalnika

Leto	Št. uporabnikov	Št. transakcij v tisočih	Vrednost transakcij v mio EUR
2006	421.398	57.517	129.989
2007	469.165	73.022	178.277
v %	11,3	26,9	37,1

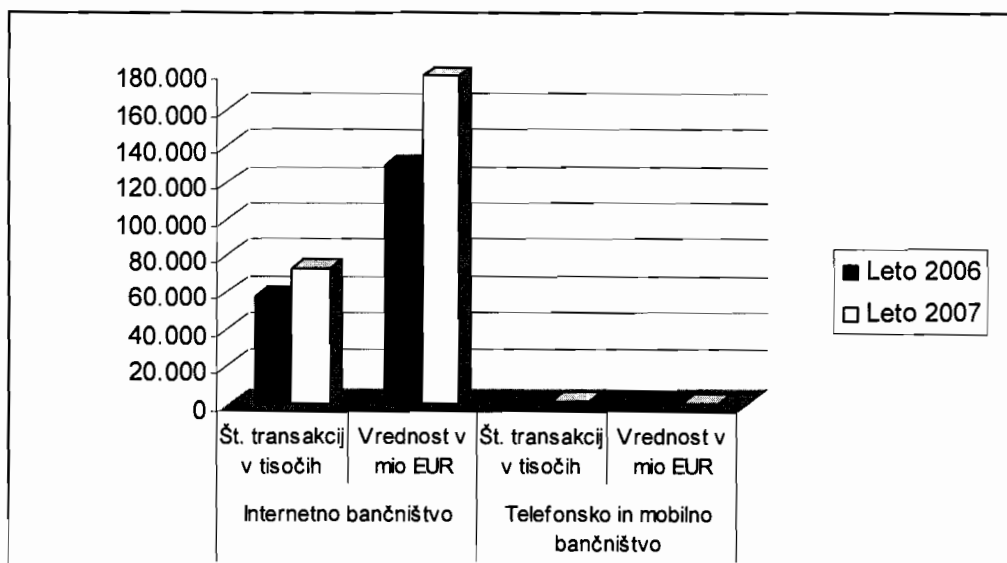
Vir: Banka Slovenije 2008, 42-II, in lastni izračuni.

Tabela 7.6 Primerjava telefonskega bančništva s spletnim

Leto	Spletno bančništvo		Telefonsko in mobilno bančništvo	
	Št. transakcij v tisočih	Vrednost v mio EUR	Št. transakcij v tisočih	Vrednost v mio EUR
Leto 2006	57.517	129.989	1395	220
Leto 2007	73.025	178.277	915	241

Vir: Banka Slovenije 2008, 42-II.

Slika 7.3 Prikaz telefonskega in spletnega bančništva

Vir: Banka Slovenije 2008, 42-II.

SEPA bo povzročila tudi hudo konkurenco na trgu kartičnega poslovanja, saj bodo banke lahko enostavneje prestopile k drugemu procesorju, ki bo cenovno ugoden ter bo pripravljen in sposoben tehnološko podpreti potrebe posamezne banke. Do konca leta 2007 smo imeli v Sloveniji 3,77 milijonov plačilnih kartic (Banka Slovenije 2008, 40-II), kar vsekakor ni zanemarljivo. Vsak Slovenec torej razpolaga s povprečno dvema karticama. Za lažjo predstavbo kompleksnosti kartičnega poslovanja sem zbrala podatke tudi o prometu na tem segmentu in jih zajela v tabeli 7.5. Tudi ti rezultati kažejo, da je

vrednost plačil s karticami v močnem porastu. Prevladujejo plačila z debetnimi karticami,⁴⁹ kar ponovno potrjuje hipotezo, da se gotovina umika s prodajnih mest. Debetna kartica se običajno uporablja pri dnevnih nakupih. Porast vrednosti prav teh je v primerjavi z letom 2006 višji kar za 15,5 %. Banke že intenzivno raziskujejo tržišče z namenom, da bi ponudile svojim strankam tako kartico, ki bo tržno zanimiva za uporabnika kartice in bo pospeševala njeno uporabo.⁵⁰

Tabela 7.7 Število izdanih plačilnih kartic in njihov promet

	Leto		V %
	2006	2007	
Število izdanih debetnih kartic	2.412.485	2.486.652	3,07
Število izdanih kreditnih kartic	1.207.052	1.284.864	6,44
Število plačil z debetnimi karticami v tisočih	55.496	59.496	7,20
Število plačil s kreditnimi karticami v tisočih	65.987	62.851	-4,75
Vrednost plačil z debetnimi karticami v mio EUR	1,684	1,945	15,50
Vrednost plačil s kreditnimi karticami v mio EUR	2.137	2.212	3,50

Vir: Banka Slovenije 2008, 40-II, in lastni izračuni.

Kot vir dohodka vidijo banke tudi svoje bankomate. K temu težijo predvsem banke, ki so že do sedaj veliko vlagale v svojo mrežo bankomatov. Banke bodo dovolile uporabo svojih bančnih avtomatov, proti plačilu seveda, zunanjim nefinančnim podjetjem. Velika verjetnost je, da bomo lahko na bankomatu kupili mesečne vozovnice, vstopnice za gledališče in vplačali listič za igre na srečo. Za take posle pa banke spet potrebujejo takšne procesorje, ki bodo cenovno ugodni ter tehnično in strokovno dovolj podkovani.

Vse naštetu kaže na to, da bodo morale banke izkoristiti razširjeno dosegljivost z razvojem novih, privlačnejših produktov, ki bodo usmerjeni v specifične segmente komitentov. Za popolno doseganje zelenega cilja bo treba čim bolj izkoristiti enotne standarde in postopke. Na tak način se bodo znižali tako eksterni kot interni bančni stroški, stroški kliringa in poravnave, zmanjšalo se bo število transakcij na papirni osnovi,⁵¹ kar je tudi interes vseh vpletenih.

⁴⁹ Debetna kartica je tista, ki takoj bremeni račun imetnika kartice in je v nasprotju s kartico z odlogom plačila, ko imetnik kartice poravnava svojo obveznost na izbrani dan v mesecu.

⁵⁰ Boniteta, odvisna od vrednosti nakupa, sodelovanje v nagradnih igrah, brezplačne dodatne storitve in podobno.

⁵¹ Po podatkih Banke Slovenije, ki so objavljeni v Biltenu (januar 2008, 43), sem s primerjavo ugotovila, da se je število papirnih nalogov v letu 2007 zmanjšalo za 17 %.

V bančnem svetu mora zavladati zavest, da strankam ni več pomembno, kje v evro območju ima banka sedež, saj mora biti vsaka banka dosegljiva in prepoznavna v celotnem evro območju, seveda, če želi preživeti.

7.3 Pretnje za banke

SEPA ni le priložnost, pojavljajo se tudi nevarnosti. Plačilne strategije SEPA bodo nujno zahtevale, da bodo banke med seboj konkurenčne, vendar ne v smislu pravil, priporočil, standardov in ostalega, pač pa na področju oblikovanja novih produktov in dodane vrednosti za posamezne produkte. Strategija posamezne banke bo usmerjena v inovativno ponudbo, povezano s prednostmi izboljšav, učinkovitosti in dostave storitev. Vsaka banka bo morala preučiti svoj položaj na trgu, konkurenco, ki jo obkroža, in poiskati tiste neizkoriščene možnosti, kjer bo lahko nudila svoje storitve komitentom banke. Storitve bodo morale biti take, da bodo pokrile potrebe odjemalcev in bodo tudi cenovno sprejemljive.

Vse banke bodo stremele za tem, da bodo sposobne delovati v SEPA okolju, torej na tem področju ne bo razlik med njimi. Banke se bodo morale potruditi, da bodo lahko služile z ekonomijo obsega in zato bodo morale spodbujati svoja nacionalna združenja in organizacije za plačilne sheme, da bodo te kot velika združenja sprožila plaz vključevanja v nacionalno strukturo SEPA. S tem namenom so se v bankah že pričele dejavnosti, ki so usmerjene k potrošnikom, saj mora širša javnost izvedeti, kaj posamezna banka ponuja.

Veliko breme za posamezno banko so sredstva, ki so namenjena za spremembo programske podpore, ki je pogoj za delovanje posamezne banke v sistemu SEPA. To je problematično predvsem za manjše, finančno šibkejše banke, saj ni pričakovati, da se bodo vlaganja v razvoj in nadgradnjo sistemov kaj kmalu povrnila. Marsikatera banka bo pričela razmišljati tudi o združitvi ali priključitvi k večji banki. Na tak način bodo te banke izgubile popolno samostojnost pri svojih poslovnih odločitvah, saj v vsaki skupnosti vlada načelo dogovarjanja in kompromisov, ki so v skladu poslovne strategije posamezne banke.

Predvsem slovenske banke bodo morale računati tudi na to, da bodo multinacionalne banke uresničile prihranek pri stroških, ker bodo nadomestile nacionalne plačilne instrumente z novimi, SEPA plačilnimi instrumenti. Z uvedbo teh bodo dosegljive v celotnem SEPA območju, kar seveda pomeni, da bodo dosegljive tudi strankam slovenskih bank. Velike banke bodo vsekakor v prednosti tudi na pogajalskem področju, kjer bodo z maso posla dosegle nižje cene in tako avtomatično pridobivale na konkurenčnosti v primerjavi z manjšimi bankami.

Seveda pa pri tem ne smemo pozabiti, da imajo majhni kljub vsemu prednost hitrejšega prilagajanja takšnim velikim spremembam, kar lahko za majhne banke pomeni konkurenčno prednost v primerjavi z večjimi bankami.

8 SKLEP

Vzpostavitev SEPA v smislu enotnega območja plačil je logično nadaljevanje uvedbe evra, enotne denarne valute držav EU. Temelj SEPA je dosegljivost bank. Banke, ki so trenutno sposobne prejemati in pošiljati kreditna plačila, to zagotavljajo tudi za SEPA kreditna plačila. Posamezniki in podjetja znotraj evro območja že lahko izvajajo negotovinska plačila z enega računa kjerkoli v okviru evro območja. Integriran trg plačilnih storitev je predmet učinkovite konkurence, na katerem ni razlikovanja med plačilom v evrih, pa naj bodo to čezmejna plačila ali plačila znotraj države.

Danes se vsa dejanja ocenjuje z ekonomskega vidika, zato bo tudi splošni uspeh SEPA ovrednoten na podlagi ekonomskih učinkov. V praksi to pomeni, da potrošniki in podjetja uporabljajo plačilne storitve, ki bodo zadovoljile njihove potrebe in jih bo mogoče znotraj EU koristiti na enoten način. Projekt SEPA je velika začetna investicija za vsako banko posebej, po drugi strani pa se bodo morale banke odpovedati sedanjim sorazmerno visokim tarifam zaradi konkurence na trgu. Banke bodo prisiljene preučiti svoje strategije in jih primerno prilagoditi novostim, ki jih prinaša SEPA.

Za slovenske banke, ki so z evropskega vidika majhne banke, se z vključitvijo Slovenije v EMU začne novo obdobje, v katerem se bo konkurenčni boj še zaostрил. Do sedaj je zadostovalo, da so banke sledile novostim in potrebam na domačem trgu, po novem pa bo moralo biti prilagajanje in sledenje potrebam širše. Še bolj dejavno bo treba spremljati razvojne trende, spremljati lastno poslovanje, ga primerjati s konkurenco in se ustrezno prilagajati ter iskati nove storitve, ki bodo oplemenitene z dodano vrednostjo. Pri tem je ključnega pomena, kako bo bankam uspela čim bolj racionalna poraba omejenih virov, s katerimi bodo razpolagale, saj bodo novi stroški, ki bodo kot nižji prihodek v banki, dovoljevali le učinkovito poslovanje. V konkurenčnem okolju bodo morale hitreje stopiti v korak s časom, slediti smernicam v tehnologiji ter nuditi kakovostne in cenejše storitve.

Po mojem prepričanju je prvi korak k uspehu vključitev največjih uporabnikov plačilnih storitev v sistem SEPA. To so predvsem velika podjetja, državna uprava in trgovci. Prav oni bodo tisti, ki bodo ustvarili tekmovalno okolje med ponudniki plačilnih storitev.

In kako to doseči, saj veliki uporabniki trenutno ne kažejo pretiranega interesa za spremembo in so s sedanjim poslovanjem povsem zadovoljni?

Menim, da so rezerve v informiranju na primeren način. Predvsem velikim podjetjem, državni upravi in trgovcem je treba še nazorneje predstaviti prednosti SEPA za njih, s poudarkom na varnosti in vsesplošni uporabnosti.

Banka Slovenije bi lahko močno pripomogla k hitrejšemu prehodu udeležencev na SEPA sistem s tem, da bi za začetek zvišala cene za uporabo domačega plačilnega sistema malih plačil žiro kliring, kasneje pa bi ta sistem celo ukinila.

Sklep

Nenazadnje bi bilo morda smotrno, da se poseže po zavezujočih ukrepih. Banke pa morajo že sedaj, kljub temu, da *Direktiva o plačilnih storitvah* še ni prenesena v posamezne nacionalne zakonodaje, poskrbeti za to, da zaščitijo svoje stranke.

Z oblikovanjem novih tržnih razmer med ponudniki plačilnih storitev bo prišlo tudi do sklepanja medbančnih dogovorov za plačila posameznih storitev, saj se bodo banke trudile nižati stroške, v kar jih bodo silili tudi veliki udeleženci. Predvidevam, da se bodo dogovori na začetku sklepali predvsem na nacionalni ravni za tiste posle, ki se bodo vršili preko iste klirinške hiše. S časom pa bodo dogovori prestopili nacionalne meje. Le tak dinamičen in prilagodljiv način poslovanja bo vodil banke do preživetja in uspeha. Zavedati se moramo in sprejeti, da SEPA ni ena od možnosti, pač pa je tudi posledica politične odločitve.

LITERATURA

- Anko, Simon. 2005. Vključevanje slovenskega bančnega sektorja v enotno območje plačil v evrih. *Bančni vestnik* 54 (1–2): 29–33.
- Anko, Simon. 2006. Tarife za plačilne storitve in enotno območje plačil v evrih. *Bančni vestnik* 55 (4): 35–40.
- Anko, Simon. 2007. SEPA infrastruktura v Sloveniji. *Bančni vestnik* 56 (6–7): 51–54.
- Banka Slovenije. 2007. SEPA. [Http://www.bsi.si/poslovanje-bank-in-podjetij.asp?MapaId=789](http://www.bsi.si/poslovanje-bank-in-podjetij.asp?MapaId=789) (15. 9. 2007).
- Banka Slovenije. 2008. Statistične tabele. *Evrosistem Bilten* 17 (1): 24–47.
- Bertonelj, Brane in Gregor Miklavčič. 2007. Harmonizacija gotovinskega poslovanja z vidika Banke Slovenije. *Bančni vestnik* 56 (7): 31–34.
- Bjelica, Boris. 2007. Implementacija SEPA sporočilnih standardov. *Bančni vestnik* 56 (7): 39–41.
- Bohnc, Darko. 2007. Izzivi migracije v SEPS. *Bančni vestnik* 56 (7): 55–57.
- Bole Pirc, Tanja. 2007. Kako smo se organizirali za program SEPA v Sloveniji na nacionalni ravni. *Bančni vestnik* 56 (7): 47–50.
- European Commission. 2001. *Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 2560/2001 z dne 19. decembra 2001 o čezmejnih plačilih*. [Http://www.skb.si/data/doc/pdf/evro-uredba-ep.pdf](http://www.skb.si/data/doc/pdf/evro-uredba-ep.pdf) (4. 9. 2007).
- Evropska centralna banka. 2007. Direktiva o plačilnih storitvah. *Enotno območje plačil v evrih (SEPA) od zasnove do uresničitve*. [Http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200707sl.pdf](http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200707sl.pdf) (31. 1. 2008).
- Evropska centralna banka. 2007a. *Ekonomska in monetarna unija*. [Http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.sl.html](http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.sl.html) (15. 10. 2007).
- Gornik, Irena. 2007. SEPA direktne obremenitve (podrobnejša predstavitev sheme). *Bančni vestnik* 56 (7): 8–10.
- Jamnik, Zlatko. 2007. SEPA kreditna plačila. *Bančni vestnik* 56 (7): 2–7.
- Nabergoj, Gojmir. 2007. Kartično poslovanje v pogojih enotnega območja plačil v evrih. *Bančni vestnik* 56 (7): 15–30.
- Stanovnik, Marjeta. 2007. SEPA direktne obremenitve. *Bančni vestnik* 56 (7): 8–10.
- Urad Vlade RS za komuniciranje. 2007. *Zgodovinski mejniki*. [Http://evropa.gov.si/predstavitev/mejniki/](http://evropa.gov.si/predstavitev/mejniki/) (30. 9. 2007).
- Zakon o plačilnem prometu (ZPlaP). 2002. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 30/2002.
- Združenje bank Slovenije. 2007. *Podatki za bančni sektor v Sloveniji*. [Http://www.zbs-giz.si/slo/bancni_sektor/total_assets.htm](http://www.zbs-giz.si/slo/bancni_sektor/total_assets.htm) (15. 11. 2007).
- Združenje bank Slovenije. 2007a. *Izhodišča za uveljavitev zahtev SEPA v Sloveniji*. [Http://www.sepa.si/slo/Sepa/IzhodiscaSEPA.pdf](http://www.sepa.si/slo/Sepa/IzhodiscaSEPA.pdf) (10. 9. 2007).
- Združenje bank Slovenije. 2007b. *SEPA nacionalni program Slovenija*. [Hhttp://www.sepa.si/slo/Sepa/NacionalniProgram_slo.pdf](http://www.sepa.si/slo/Sepa/NacionalniProgram_slo.pdf) (28. 9. 2007).

Literatura

Združenje bank Slovenije. 2007c. *Uresničevanje projekta SEPA*. [Http://www.zbs-giz.si/slo/Sepa/EPC066-06-v1.4-Making %20SEPA %20a %20Reality-slo.pdf](http://www.zbs-giz.si/slo/Sepa/EPC066-06-v1.4-Making%20SEPA%20a%20Reality-slo.pdf) (30. 9. 2007).

VIRI

Rabuza, Alenka. 2007. *Uvedba projekta SEPA v banko Sparkasse, d. d.* Interno gradivo, Banka Sparkasse, d. d.

Uprava RS za javna plačila. 2007. *Kaj je SEPA*. [Http://www.ujp.gov.si/dokumenti/dokument.asp?id=79](http://www.ujp.gov.si/dokumenti/dokument.asp?id=79) (30. 9. 2007).

Evropska centralna banka 2006. *Enotno območje plačil*. [Http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006sl.pdf](http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006sl.pdf) (25. 9. 2007).

Evropska centralna banka 2007. *Enotno območje plačil v evrih (SEPA) od zasnove do uresničitve*. [Http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200707sl.pdf](http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200707sl.pdf) (31. 1. 2008).